

Johanna Hatula ja Milla Palm

**Puuttuminen alaikäisen nuoren alkoholin käyttöön -toimintaohjeet Kajaanin  
nuorisotyölle**

Opinnäytetyö  
Kajaanin ammattikorkeakoulu  
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala  
Hoitotyön koulutusohjelma  
23.11.2007



**Kajaanin  
ammattikorkeakoulu**

## OPINNÄYTETYÖ TIIVISTELMÄ

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	Koulutusohjelma Hoitotyön koulutusohjelma
Tekijä(t) Johanna Hatula ja Milla Palm	
Työn nimi Puuttuminen alaikäisen nuoren alkoholin käyttöön – toimintaohjeet Kajaanin nuorisotyölle	
Vaihtoehtoiset ammattiopinnot Mielenterveystyö	Ohjaaja(t) Yliopettajat Maija-Liisa Laitinen ja Sirkka-Liisa Niskanen  Toimeksiantaja Kajaanin nuorisotyö Seppo Jonninen
Aika Syksy 2007	Sivumäärä ja liitteet 27+16
<p>Tutkimustehtävämme oli kehittää voimassa olevia toimintaohjeita puuttumisessa nuoren alkoholin käyttöön Kajaanin nuorisotyölle, poliisille, lastensuojeluviranomaisille ja Kainuun keskussairaalalle. Toimintaohjeiden sisällölliseksi kehittämiseksi suoritimme yksilö- ja ryhmähaastattelut eri alojen ammattilaisille.</p> <p>Laadullisen aineiston keruu toimi esiselvityksenä opinnäytetyössämme. Opinnäytetyömme oli tuotteistamisprosessi, jossa tuotteena syntyivät yhteiset toimintaohjeet. Tuotteistamisprosessi jäi tämän tuotteen osalta hieman vajavaiseksi, koska osa tuotteistamisprosessin vaiheista jäi pois.</p> <p>Haastattelutuloksista kävi ilmi, että salassapitovelvollisuus viranomaisten välillä koettiin joskus rajoittavana yhteistyön kannalta. Toimintaohjeita tulisi kehittää viranomaisten välisen yhteistyön parantamiseksi palaverikäytännön elvyttämällä. Sosiaalipäivystys olisi apukeino nuoren sijoittamiseksi akuutissa tilanteessa. Tiedonvälitys koululle koettiin tärkeäksi, mutta tiedon kululle täytyisi olla nuorelta lupa. Nuoren täytyy olla yhteistyössä mukana, että tiedon välitys eri viranomaisille mahdollistuu.</p> <p>Keskeisiksi muutoksiksi toimintaohjeisiin tuli koulun ja viranomaistahojen yhteistyön huomiointi, sosiaalipäivystyksen tarve ja nuorisotyön järjestämä keskusteluaika.</p>	
Kieli	Suomi
Asiasanat	Alaikäinen nuori, nuorisotyö, lastensuojelu, poliisilaki ja mallintaminen
Säilytyspaikka	<input checked="" type="checkbox"/> Kajaanin ammattikorkeakoulun Kaktus-tietokanta <input checked="" type="checkbox"/> Kajaanin ammattikorkeakoulun kirjasto

School Health and Sports	Degree Programme Nursing care
Author(s) Johanna Hatula and Milla Palm	
Title Intervening in an Underaged Person's Alcohol Use - guidelines for youth work in Kajaani	
Optional Professional Studies Mental Health Care	Instructor(s) Maija-Liisa Laitinen and Sirkka-Liisa Niskanen
	Commissioned by Youth work of Kajaani Seppo Jonninen
Date Autumn 2007	Total Number of Pages and Appendices 27+16
<p>The aim of our research was to develop existing guidelines in intervening in an underaged person's alcohol use.</p> <p>The staff in the youth work on Kajaani, Police of Kajaani, child welfare authorities of Kajaani and Kainuu Central Hospital were interviewed in order to develop the content of the functional directions.</p> <p>We collected qualitative material as report in our thesis. The thesis was a product development process in which common guidelines were created. The product development process is incomplete because some stages of the product development were left out.</p> <p>The results of the interviews showed the meeting traditions should be activated. As a result, co-operation between different professionals will develop further. In acute situations a young person could be taken into care. Communication between school and professionals was considered a very important thing. However, the person concerned should be involved in the co-operation in order to make communication possible.</p> <p>The essential changes in the guidelines focus on co-operation between school and professionals, need of emergency social services and time for discussion arranged by youth work.</p>	
Language of Thesis	Finnish
Keywords	Underaged person, youth work, Police Act, and modelling
Deposited at	<input checked="" type="checkbox"/> Kaktus Database at Kajaani University of Applied Sciences <input checked="" type="checkbox"/> Library of Kajaani University of Applied Sciences

## ALKUSANAT

*”Emme tulleet tähän maailmaan hyljeksittäviksi vaan oppimattomina lapsina oppiaksemme elämän kauneudesta ja siihen kätkeytyvistä salaisuuksista kunnioittamaan ikuista ja universaalia henkeä sekä etsimään sielun salaisuuksia.”* Kahlil Gibran

## SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	3
2.1 Alaikäinen nuori ja alkoholi	3
2.2 Nuorten alkoholin käyttö	3
2.3 Lainsäädäntö	5
2.4 Työntekijöiden etiikka ja moraal	7
2.5 Terveystiedon edistämisen strategioita	8
2.6 Mallintaminen ja prosessit	9
2.7 Moniammatillinen yhteistyö ja päihdehuollon yhteistyötahot	9
3 TUTKIMUSTEHTÄVÄ, OPINNÄYTETYÖN TARVE JA TAVOITTEET	11
4 TUTKIMUSMENETELMÄ JA TUOTTEISTAMISPROSESSI	12
4.1 Tutkimusmenetelmä	12
4.2 Tuotteistamisprosessi	13
5 HAASTATTELUAINEISTON ANALYYSI	14
6 TULOKSET	15
6.1 Haastattelutulokset	15
6.1.1 Toimenkuva ja menettelytapa	16
6.1.2 Moraalikäsitelmä	16
6.1.3 Ilmoitusvelvollisuus	17
6.1.4 Nykyisten toimintaohjeiden ongelmat	17
6.1.5 Toimintaohjeiden kehittämissideita	18
6.1.6 Yhteistyötahot	19
6.2 Tuotteistamisprosessin tulokset	19
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	20
8 POHDINTA	22
8.1 Luotettavuus	22
8.2 Eettisyys	24
8.3 Jatkotutkimusaiheet	24

8.4 Ammatillinen kasvu	25
9 HYÖDYNTÄMINEN	26
LÄHTEET	27
LIITTEET	

## 1 JOHDANTO

Valitsimme opinnäytetyön aiheeksi ”Puuttuminen alaikäisen nuoren alkoholin käyttöön – toimintaohjeet Kajaanin nuorisotyölle”, koska nuorisotyöllä on tullut tarve yhtenäisemmille toimintaohjeille. Kehitämme siis käytössä olevia toimintaohjeita palvelemaan paremmin eri alojen ammattilaisia. Ammattikorkeakoulu ja nuorisotyö ovat tehneet yhteistyötä Huumereitiltä hoitoketjuun –projektissa, jossa tuotettiin alaikäisiin nuoriin kohdistuvia puuttumisen teoreettisia toimintamalleja. Liitteenä on toimintamallin etusivu (LIITE 1). Valitsimme tämän projektin, koska se tukee suuntautumisvaihtoehtoaamme, joka on mielenterveystyö. Aihe on meistä ajankohtainen, mielenkiintoinen ja hyödyllinen.

Väestökyselyt osoittavat päihteiden kokeilujen määrien kaksinkertaistuneen 1990 -luvulla, etenkin nuorten ja nuorten aikuisten keskuudessa. Vuosina 1996, 1998 ja 2000 tehtyjen kouluterveystutkimusten perusteella on selvästi havaittavissa, että koululaisten asenteet esimerkiksi Kajaanin ja Rovaniemen seudulla päihteitä ja huumeita kohtaan ovat muuttuneet sallivammiksi ja myös huumeiden saatavuus on helpottunut. (Nuoriin kohdistuvan ehkäisevän päihdetyön teoreettisia malleja ja niiden aihioita Kainuussa ja Ylä-Savossa. [www.huumereitiltahoitoketjuun.fi/kainuu/tausta](http://www.huumereitiltahoitoketjuun.fi/kainuu/tausta)).

Opinnäytetyön päästruktuurina on tuotteistamisprosessi, jossa tuotteena syntyvät yhteiset toimintaohjeet. Tuotteistamisprosessi jää tämän tuotteen osalta hieman vajavaiseksi, koska osa prosessin vaiheista jää pois. Koska kyseessä on tuotteistamistyö, jätämme opinnäytetyösämme teoreettisten lähtökohtien laajemman tarkastelun vähemmälle.

Opinnäytetyö nivoutuu seutukunnalliseen ”Rajat ovat rakkautta” – Kainuun lasten ja nuorten päihdetoimintastrategiaan. Kunnissa, kouluissa ja osana eri maiden politiikkaa olevista päihdestrategioista on olemassa runsaasti kirjallisuutta. Kansallisista ja kansainvälisistä alkoholi- huume- ja päihdestrategioista löytyy monia esimerkkejä päihdetyön ammattikirjallisuudesta (Mustalampi, S. 2001).

Opinnäytetyömme toimeksiantajana on Kajaanin nuorisotyö (LIITE 2), josta yhteyshenkilönä toimii Seppo Jonninen. Opinnäytetyötämme ovat ohjanneet yliopettaja Maija-Liisa Laiti-

nen ja yliopettaja Sirkka-Liisa Niskanen. Toimimme yhteistyössä Kajaanin poliisin, poliisilaitoksen sosiaalityöntekijän, päivystyspoliklinikan ja nuorisotyön kanssa.

Keskeisiä käsitteitä opinnäytetyössä ovat alaikäinen nuori, nuorisotyö, lastensuojelu, poliisilaki ja mallintaminen.



## 2 TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

Perehtyessämme alaikäisen nuoren alkoholin käyttöön puuttumiseen teoreettisiksi lähtökohdiksi valitsimme keskeisistä käsitteistä alaikäinen nuori ja mallintaminen sekä edellisiin liittyen alkoholi, nuorten alkoholin käyttö ja prosessit. Tarkasteltaessa aihetta on hyvä selvittää myös lainsäädäntöä, työntekijöiden etiikkaa, moniammatillista yhteistyötä ja terveydenedistämisen strategioita.

Opinnäytetyön tarpeellisuutta tukee se, että samasta aiheesta on tehty tutkimuksia jo aikaisemmin. Kajaanin ammattikorkeakoulu ja nuorisotyö ovat tehneet yhteistyötä Huumereitiltä hoitoketjuun – projektissa. Projektiin on tehty jo aiemmin opinnäytetöitä.

### 2.1 Alaikäinen nuori ja alkoholi

Tässä asiayhteydessä alaikäisellä nuorella tarkoitetaan 13-17-vuotiasta tyttöä tai poikaa. Mielestämme tämä ikäryhmä kattaa kohdejoukon, jonka alkoholin käyttöön opinnäytetyöprosessissa syntyvän tuotteen avulla puututaan. Opinnäytetyössämme keskitymme nuoren päihteiden käytöstä pelkästään alkoholiin, koska rajauksemme antaa mahdollisuuden aiheen tarkempaan tarkasteluun. Niille ammattiryhmille, joita opinnäytetyömme palvelee, alkoholikäsite on tuttu. Alkoholipitoisia aineita ovat enemmän kuin 2,8 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävät alkoholijuomat, väkiviinat ja alkoholivalmisteet. (Alkoholi. [http://www.sttv.fi/alkoholi\\_main.htm](http://www.sttv.fi/alkoholi_main.htm)).

### 2.2 Nuorten alkoholin käyttö

Nuorten terveystapatutkimuksen mukaan kuukausittainen ja viikoittainen juominen yleistyi voimakkaasti 1980-luvun loppupuoliskolla. Suunta jatkui 1990-luvulla, varsinkin tytöillä. 2000-luvulla kerättyjen aineistojen perusteella näyttää siltä, että 18-vuotiaita lukuun ottamatta

alkoholijuomia käyttävien osuudet olisivat vähenemässä sekä tytöillä että pojilla. Raittius on lisääntynyt nuorten keskuudessa 2000-luvulla, ja alkoholikokeilut ovat siirtyneet myöhempään ikään. (Suomen ASH ry. [http://www.suomenash.fi/sivu.php?artikkeli\\_id=41](http://www.suomenash.fi/sivu.php?artikkeli_id=41)).

Patronen ja Syrjänen (2006) Kajaanin ammattikorkeakoulusta ovat tehneet aiheeseen liittyvän opinnäytetyön ”Varhaisnuorten elämäntavat – Kysely varhaisnuorten elämäntavoista ja suhtautumisesta päihteisiin”. Siitä ilmenee, että Kajaanin keskuskoulun varhaisnuorista vain harva on kokeillut päihteitä, ja heidän suhtautumisensa päihteisiin on kielteistä. Väisänen (2006) on käsitellyt aihetta opinnäytetyössään ”Tulihan sitä vähän kokeiltua rajojaan, kun pääsi kotoa pois” -KAO :n asuntoloissa asuvien päihteiden käyttö. Tuloksista selvisi vastaajien aloittaneen tupakanpolton ja alkoholin käytön todella nuorena. Väisäsen opinnäytetyön mukaan myös päihteiden käyttömäärät olivat suuria.

Myös Huovinen ja Virrankari (2006) ovat käsitelleet aihetta opinnäytetyössään ”Varhaisnuorten elämäntavat: Draama päihdeinterventiona”. Kajaanin Keskuskoulun varhaisnuoret pitivät tutkimuksen mukaan draamaesitystä parempana vaihtoehtona kuin perinteisiä opetusmenetelmiä. Draamaesitys ei myöskään innoittanut heitä kokeilemaan päihteitä. Heikkinen (2006) on tehnyt opinnäytetyön aiheesta ”Alaikäisen nuoren päihteidenkäyttöön puuttuminen”, jossa hän on keskittynyt palveluoperaatio Saappaan osuuteen puuttumisessa. Tuloksista ilmeni, että pääosa vastaajista tarvitsi lisätietoa Saapas-toiminnasta.

Stakesin teettämän kouluterveyskyselyn (2005) mukaan lukioikäisten humalajuominen on lisääntynyt selvästi. Vähintään kerran kuukaudessa tosi humalaan juovien opiskelijoiden määrä kasvoi kahden vuoden aikana 21 prosentista 28 prosenttiin. Siinä missä kainuulaisten lukiolaisten tupakointi ja huume-kokeilut vähenivät, humalajuominen oli yleisempää kuin koko muussa Oulun läänissä. Peruskoululaisten tosihumalaan juominen puolestaan väheni muutamien prosenttien verrattuna vuoteen 2000.

Nuorten päihteiden käytöstä tehdyn 2004 kansainvälisen tutkimuksen mukaan humalajuominen on suomalaisnuorilla yhä yleistä. Huolimatta siitä, että suomalaisnuorten humalajuominen väheni 2000-luvun alussa, on Suomi edelleen niiden eurooppalaisten maiden joukossa,

joissa humalajuominen on yleistä. Tämä ilmenee The European Survey on Alcohol and other Drugs (ESPAD) tutkimuksesta. (ESPAD. [www.stakes.fi](http://www.stakes.fi)).

Nuorten humalajuominen oli kaikkein yleisintä Tanskassa vuosina 2003 ja 1999 Eurooppalaisten nuorten päihteidenkäyttöä käsittelevän ESPAD- tutkimuksen mukaan. Nuorten humalajuominen on suunnilleen yhtä yleistä Iso-Britanniassa, Irlannissa, Mansaarella, Färsaarilla ja Virossa kuin Suomessa. Virolaisten nuorten humalajuominen on lisääntynyt 1990-luvun puolivälistä lähtien huomattavasti. Pohjoismaissa nuorten juominen johtaa aika usein humalaan, mutta he juovat suhteellisen harvoin. Eteläeurooppalaiset nuoret taas käyttävät alkoholia usein, mutta harvoin humaltuakseen. Keski-Euroopan maissa ja Tanskassa esiintyy molempia juomistapoja. (ESPAD. [www.stakes.fi](http://www.stakes.fi)).

Vuosina 1995, 1999 ja 2003 useassa Euroopan maassa yhdenmukaisin menetelmin tehty kansainvälinen nuorten päihteidenkäyttöä koskeva The European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs (ESPAD) -tutkimus toteutettiin Euroopan Neuvoston Pompidouryhmän tuella. Tutkimuksen Suomen osuudesta vastaa Stakes ja koko tutkimusta koordinoi Centralförbundet för alkohol- ock narkotikaupplysning (CAN). (ESPAD. [www.stakes.fi](http://www.stakes.fi)).

### 2.3 Lainsäädäntö

Opinnäytetyössämme keskeisiä lakeja ovat alkoholilaki, järjestyslaki, lastensuojelulaki, nuorisolaki ja poliisilaki.

Alkoholilain 58 § 1. momentin mukaan alkoholijuoman nauttiminen on kielletty huoneistossa tai muussa paikassa, johon on järjestetty julkinen tilaisuus. Poliisi voi, milloin yleinen järjestyksen ylläpitäminen niin vaatii, kieltää alkoholijuomien nauttimisen julkisella paikalla. Alkoholilain 34 § mukaan 18 vuotta täyttänyt henkilö saa pitää hallussaan ja kuljettaa mietoa alkoholijuomaa. Väkiviinaa saa pitää hallussaan tai kuljettaa ainoastaan se, jolla tämän lain mukaan on lupa tai oikeus valmistaa, maahan-tuoda, myydä tai käyttää väkiviinaa. 60 § mukaan kun juopuneelta häntä kiinni otettaessa tavataan alkoholijuomaa tai muuta alkoholipitoista ainetta, jota hänellä tämän

lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten mukaan muutoin ei ole oikeutta pitää hallussaan, saa sen ottaa häneltä pois sekä asetuksella säädetyin edellytyksin ja tavoin pitää viranomaisen hallussa tai hävittää. (Alkoholilaki. [www.finlex.fi](http://www.finlex.fi)).

Järjestyslain 4 § 1. momentin mukaan päihdyttävän aineen nauttiminen on kielletty yleisellä paikalla taajamassa ja julkisessa liikenteessä olevassa kulkuneuvossa. Lastensuojelulain 40 § 1. momentin mukaan jos sosiaali- ja terveydenhuollon, koulutoimen, poliisitoimen tai seurakunnan palveluksessa taikka luottamustoimessa oleva henkilö on virkaa tai tointa hoitaessaan saanut tietää ilmeisestä perhe- ja yksilökohtaisen lastensuojelun tarpeesta olevasta lapsesta, hänen on ilmoitettava asiasta viipymättä sosiaalilautakunnalle. Myös muu kuin 1. momentissa tarkoitettu henkilö voi tehdä tällaisen ilmoituksen. (Järjestyslaki. [www.finlex.fi](http://www.finlex.fi)).

Lastensuojelun on lain (4 §) mukaan edistettävä lapsen hyvinvointia ja suotuisaa kehitystä. Viranomaisten, jotka toimivat lasten ja perheiden kanssa, on tuettava vanhempia heidän kasvatustehtävässään. Lapsen ja perheen ongelmia on pyrittävä ehkäisemään ja havaittuihin ongelmiin on puututtava riittävän varhain. Tarpeellista apua on pyrittävä tarjoamaan riittävän varhain ja tarvittaessa lapsi ja perhe on ohjattava lastensuojelun piiriin (2 §). Lapsen etu on otettava ensisijaisesti huomioon arvioitaessa lastensuojelun tarvetta ja toteutettaessa lastensuojelua. Kun lapsen etua arvioidaan, on kiinnitettävä huomiota siihen, miten turvataan eri toimenpidevaihtoehdoilla ja ratkaisuilla hänelle tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi (4§). (Lastensuojelulaki. [www.finlex.fi](http://www.finlex.fi)).

Nuorisolain tarkoituksena on tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja nuorten sosiaalista vahvistamista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Nuorisolain 2 § sosiaalisella vahvistamisella tarkoitetaan nuorille suunnattuja toimenpiteitä elämäntaitojen parantamiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Tässä laissa nuorisotyöllä tarkoitetaan nuorten oman ajan käyttöön kohdistuvaa aktiivisen kansalaisuuden edistämistä samoin kuin nuorten sosiaalista vahvista-

mista, nuoren kasvun ja itsenäistymisen tukemista sekä sukupolvien välistä vuorovai-  
kutusta. (Nuorisolaki. [www.finlex.fi](http://www.finlex.fi)).

Nuorisolaissa mainitulla nuorisopolitiikalla tarkoitetaan nuorten kasvu- ja elinolojen  
parantamista. Lain mukaan valtakunnallisella nuorisojärjestöllä tarkoitetaan rekiste-  
roityä järjestöä, joka toteuttaa tämän lain tarkoitusta ja lähtökohtia ja jonka toiminta-  
alueena on koko maa. Nuorisolaissa valtakunnallisella nuorisotyön palvelujärjestöllä  
tarkoitetaan rekisteröityä järjestöä, jonka toiminnan pääasiallisena tarkoituksena on  
tuottaa palveluja nuorisotyön yleiseksi kehittämiseksi. Nuorisotyötä tekevällä järjes-  
töllä tarkoitetaan lain mukaan rekisteröityä järjestöä tai muuta yhteisöä, jonka toi-  
minnasta ainakin osa on nuorisotyötä ja jonka nuorisotyö on laajuudeltaan verratta-  
vissa valtakunnallisen nuorisojärjestön toimintaan. (Nuorisolaki. [www.finlex.fi](http://www.finlex.fi)).

Poliisilain 11 § mukaan poliisimiehellä on oikeus ottaa kiinni henkilö hänen suojaa-  
misekseen henkeä, ruumiillista koskemattomuutta, turvallisuutta tai terveyttä välittö-  
mästi uhkaavalta vakavalta vaaralta, jos henkilö ei kykene pitämään huolta itsestään  
eikä vaaraa voida muuten poistaa tai henkilöstä huolehtia muilla keinoin. (Poliisilaki.  
[www.finlex.fi](http://www.finlex.fi)).

Jos poliisilain 1. momentissa säädetyssä tarkoituksessa kiinniotettu on alle 18-vuotias,  
hänet on viipymättä luovutettava huoltajalle tai jollei se ole mahdollista, lastensuoje-  
luviranomaiselle. Muun kiinniotetun on annettava poistua heti, kun kiinniottamisen  
tarve on lakannut, kuitenkin viimeistään 24 tunnin kuluttua kiinniottamisesta. Henki-  
lö, jota ei ole päästetty vapaaksi kello 20 mennessä, saadaan kuitenkin pitää kiin-  
niotettuna seuraavaan aamuun kello 8 saakka, jos siihen asunnon tai yösijan puuttu-  
misen vuoksi tai muusta erityisestä syystä on aihetta. (Poliisilaki. [www.finlex.fi](http://www.finlex.fi)).

## 2.4 Työntekijöiden etiikka ja moraali

Etiikka sisältää käsitykset oikeasta ja väärästä, hyvästä ja pahasta. Yksilön käytännön elämän-  
tilanteissa tekemät valinnat pohjautuvat hänen moraaliinsa. Moraalinen teko edellyttää teki-

jältään mahdollisuutta ja kykyä harkintaan eri vaihtoehtojen välillä. Moraalisessa toiminnassa vaikuttavat tahto, tunne ja järki. Moraalinen toiminta edellyttää myös kykyä asettua toisen ihmisen asemaan eli empatiaa. Yksilön omatunto säätelee hänen moraalisia ratkaisujaan. (Etiikka ja moraali. <http://www.oph.fi/etalukio/opiskelumodulit/uskonto/kurs-si2/www1.html>).

Kasvatuksen yhteydessä etiikalla tarkoitetaan tavallisesti pedagogisen ajattelun ja toiminnan avulla aikaansaataavaa moraalista käyttäytymistä. Kun työntekijä pohtii, pitäisikö valehdella vai ei tietäessään, että totuus tuottaa jollekin tuskaa, on kyseessä moraalin asia. Mitä vapaampi ihminen toiminnassaan on, sitä suuremmat ovat häneen kohdistuvat moraaliset vaatimukset. Nykyajan kasvattajien neuvottomuus voidaan voittaa vain siten, että he tulevat vaatimuksista tietoisiksi. (Hoffmann 1996, 7.)

## 2.5 Terveydenedistämisen strategioita

Terve Kainuu on vuonna 2000 käynnistetty maakunnallinen terveydenedistämishanke, jossa hyödynnetään Terve Kainuu -projektissa vuosilta 1996 - 99 saatuja myönteisiä kokemuksia. Tarkoituksena on jatkaa vuonna 2000 käynnistettyä Kainuun kuntien hyvinvointistrategia-työtä, jota koordinoi sairaalakuntayhtymä. Hankkeella pyritään toteuttamaan valtakunnallisen Terveys 2015 – ohjelman tavoitteet Kainuussa. Hankkeessa jatketaan kuntien ja maakunta-toimijoiden kanssa yhteistyössä maakunnan hyvinvointityön kehittämiseksi yhteisten toimintamallien rakentamista. Kunnat ja maakunta rakentavat hyvinvointiselontekotyössä sellaista tietopohjaa ja osaamista, jonka turvin kunta ja maakunta voivat harkiten vastata hyvinvoinnin edistämiseen. Maakunnallinen yhteistyö on nähty ainoana toteuttamiskelpoisena tapana saavuttaa Terveys 2015-ohjelman tavoitteita Kainuussa. Maakunnallista yhteistyötä ja koordinaatiota tarvitaan. (Terve Kainuu. <http://www.hph.tutka.net/projektit/kass1.htm>). Terveydenedistämishankkeeseen kuuluva päihdetyön kehittäminen liittyy opinnäytetyöhömmme.

## 2.6 Mallintaminen ja prosessit

Työprosessien kuvaaminen selkeyttää sosiaalialan ammatillista työtä ja yhteistoimintaa sekä lisää työntekijöiden suunnitelmallisuutta omassa työtöteessään. Hyvän sosiaalialan työn ajatteluaan perustuvan selkeälle suunnittelulle, määritellyille tavoitteille ja kokonaisvaltaiselle asiakkaan kohtaamiselle. Työn systemaattisuus tarkoittaa, että toimitaan selvän ja tunnistettavan prosessin puitteissa ja tiedetään, mitä on tapahtumassa ja miksi. (Työprosessien mallintaminen. [www.sosiaalikallega.fi/mallintaminen/](http://www.sosiaalikallega.fi/mallintaminen/)). Toimintaohjeiden kehittämällä parannamme työn sujuvuutta puuttumisessa alaikäisen nuoren alkoholin käyttöön.

## 2.7 Moniammatillinen yhteistyö ja päihdehuollon yhteistyötahot

Moniammatillinen yhteistyö on tärkeää puuttumisessa alaikäisen nuoren alkoholin käyttöön. Moniammatillisessa yhteistyössä tämän opinnäytetyön osalta ovat mukana Kajaanin nuorisotyö, Kajaanin lastensuojeluviranomaiset, Kajaanin poliisi ja Kainuun keskussairaalan päiäytyspoliklinikan hoitohenkilöstö.

Sosiaali- ja terveysalan asiakastyössä moniammatillista yhteistyötä voidaan kuvata eri asiantuntijoiden työskentelynä, jossa pyritään huomioimaan asiakkaan kokonaisuus. Eri asiantuntijoiden tiedot ja taidot integroidaan yhteen asiakaslähtöisesti yhteisessä tiedon prosessoinnissa. (Isoherranen 2005, 14.)

Moniammatillista yhteistyötä kuvaa verkostoituminen tai verkostoyhteistyö (Huoponen, Pelttonen, Mustalampi, Koskinen-Ollonqvist 2001, 59). Verkostoyhteistyöhön kuuluu yhteydenpito asiakkaan, hänen läheistensä, perheen tukiverkoston ja kaikkien asiakasta hoitavien tahojen välillä. Hyvällä verkostolla on riittävästi yhteisiä tavoitteita, keskinäistä arvostusta ja luottamusta. (Leskinen, Lassila, Kalamaa, Rytkölä 2003, 14.)

Päihdehuollon yhteistyötahoihin kuuluvat terveydenhuolto, sosiaalitoimi, poliisi ja nuorisotyö. Terveydenhuollon toimialoja ovat kouluterveydenhuolto, terveysasemat, mielenterveys-työ ja erikoissairaanhoido. Sosiaalitoimeen kuuluvat lastensuojelu, perheneuvolat, A-klinikka,

toimeentulotukipalvelut sekä sosiaalipäivystys. Poliisi puolestaan puuttuu rikollisuuteen ja järjestää hoitoonohjauksen. Nuorisotoimen toimintaan kuuluvat asennevaikuttaminen, puuttuminen ja tukitoimet. (Saarelainen, Stengård & Vuori-Kemilä 2001, 53.)

Poliisihallinnon, nuorisotyön, koulutoimen, sosiaalihuollon ja terveydenhuollon aloilla tehdään ehkäisevää päihdetyötä. Kouluissa tehtävä työ päihteiden käytön ehkäisyksi on yhteistyötä eri terveys-, päihde- ja raittiusjärjestöjen kanssa. Laajasti ajateltuna ehkäisevä päihdetyö edellyttää tällä hetkellä moniammatillisen viranomaisyhteistyön lisäksi erilaisten alalla toimivien järjestöjen ja yksittäisten kansalaisten osallistumista. (Huoponen, ym. 2001, 59.)



### 3 TUTKIMUSTEHTÄVÄ, OPINNÄYTETYÖN TARVE JA TAVOITTEET

Tutkimustehtävämme on kehittää voimassa olevia toimintaohjeita puuttumisessa nuoren alkoholin käyttöön Kajaanin nuorisotyölle, poliisille, lastensuojeluviranomaisille ja Kainuun keskussairaalalle. Kajaanin nuorisotyöllä ei ole yhteistyökumppaneidensa kanssa yhtenäisiä toimintaohjeita siitä, miten alaikäisen nuoren alkoholin käyttöön puututaan, esimerkiksi, kun nuori tavataan päihtyneenä nuorisotalolla. Ohjeiden puuttuminen on aiheuttanut ongelmia, koska työntekijöillä ei ole yhteisiä ohjeita siitä, miten tällaisissa tilanteissa tulisi toimia. Tässä opinnäytetyössä tehdyn tuotteen on tarkoitus palvella eri alojen työntekijöitä heidän puuttumisessaan alaikäisen nuoren alkoholin käyttöön.

Toimintaohjeita on tarpeen selkiyttää. Opinnäytetyön tavoitteena on kehittää yhtenäiset ohjeet projektin kaikille osapuolille. Tavoitteena on täydentää ja syventää jo olemassa olevaa nuorisotyön ehkäisevän päihdetyön toimintamallia (LIITE 1). Kyseessä on tuotteistamistyö.

## 4 TUTKIMUSMENETELMÄ JA TUOTTEISTAMISPROSESSI

Seuraavassa esittelemme tuotteen sisällölliseksi kehittämiseksi tarvittavan tutkimusmenetelmän ja tuotteistamisprosessin eri vaiheet. Perehdyimme kvalitatiivisen tutkimuksen teorian tietoon, jolla perustelemme valintamme.

### 4.1 Tutkimusmenetelmä

Valitsimme laadullisen tutkimuksen toimintaohjeiden parantamisessa tarvittavan tiedon keräämiseksi, koska pyrkimyksenämme oli löytää ja paljastaa tosiasioita toimintaohjeiden parannusmahdollisuuksista. Kvalitatiivinen tutkimus mahdollistaa joustavuuden ja mukautuvuuden olosuhteiden muuttuessa (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 157, 160). Tiedonkeruumenetelmänä käytimme avointa haastattelua, koska se antoi meille vapauden esittää tarkennuksia haastattelutilanteessa. Tiedonantajina opinnäytetyössämme olivat edustajat lastensuojelusta, nuorisotyöstä, poliisista ja keskussairaalan päivystyksestä. Jokainen työelämän edustaja on oman alansa ammattilainen, joten tutkimusetiikan kannalta oli tärkeää saada kaikkien mielipiteet selville.

Kohdejoukkomme valittiin tarkoituksenmukaisesti, ei satunnaisotoksella. Toimeksiantaja suositteli meille haastateltavia tutkimukseemme. Tiedonantajia oli yhteensä yhdeksän; viisi naista ja neljä miestä. Haastattelimme kahta tiedonantajaryhmää ja kahta yksittäistä tiedonantajaa kaikkia erikseen.

Tavallisin haastattelumuoto on yksilöhaastattelu. Ryhmähaastattelu puolestaan on tehokas tiedonkeruumuoto, koska siinä saadaan tietoja usealta henkilöltä yhtä aikaa. (Hirsjärvi, ym. 2007, 205.)

Haastattelut, jotka nauhoitimme, tehtiin huhti- ja toukokuussa 2007. Osallistuimme tasapuolisesti haastattelukysymysten esittämiseen. Haastattelukysymykset, jotka esitettiin Evankeelis- Luterilaisen kirkon erityisnuorisotyön nuorisotyöntekijällä, ovat liitteenä (LITE 3). Kysymykset tarkentuivat hieman esitestauksen palautteen myötä.

Haastattelun tarkoitus oli selvittää jokaisen työelämän edustajan toimenkuva puuttumisessa alaikäisen nuoren alkoholin käyttöön ja ehdotukset siitä, miten toimintatapoja voitaisiin parantaa. Haastatteluista poimimme pääkohdat, joiden avulla muokkasimme toimintaohjeita.

Kysymyksen 1 avulla selvitimme työntekijöiden toimenkuvan ja roolin heidän puuttuessaan alaikäisen nuoren alkoholin käyttöön. Selvitimme myös työntekijöiden moraalikäsitteen ja sen, miten ilmoitusvelvollisuus ohjasi heidän toimintaansa. Kysymystä, miten menettelet tavatessasi päihtyneen nuoren Wanhalla vesilaitoksella/ päivystyspoliklinikalla, ei esitetty sosiaalityöntekijälle eikä poliisille. Tiedonantajiemme toimenkuvien takia he tapaavat nuoren vasta myöhemmässä vaiheessa.

Kysymyksellä 2 kartoitimme ongelmat, joita nykyiseen ohjeistukseen puuttumisessa alaikäisen nuoren alkoholin käyttöön liittyy. Ongelmat oli selvitettävä, jotta pystyimme kehittämään toimintaohjeita palvelemaan työntekijöitä paremmin.

Kysymyksellä 3 selvitettiin työntekijöiden omia näkökulmia toimintaohjeiden kehittämiseen ja monialaisen yhteistyön hyödyntämiseen. Tarvittaessa esitimme jokaisen kysymyksen kohdalla lisäkysymyksiä, joiden avulla saimme tärkeää lisätietoa puuttumisesta.

## 4.2 Tuotteistamisprosessi

Tässä opinnäytetyössä tuotteistaminen tarkoittaa käytössä olevien toimintaohjeiden kehittämistä toimivammiksi ja eri viranomaisten toimintaa helpottaviksi. Tämän tuotteen kohderyhmiä ovat nuorisotyö, poliisi, sosiaalityöntekijä ja päivystyspoliklinikka. Kohderyhmien tarpeet ja odotukset ohjasivat tuotteen kehittelyä. Tarpeet ja odotukset liittyivät käytössä olevien toimintaohjeiden kehittämiseen, ajantasaistamiseen ja sopivuuteen. Toimintaohjeet tehtiin toiminnan sujuvuuden parantamiseksi. (LIITE 4).

Opinnäytetyömme resurssien puitteissa emme ehtineet toteuttaa tuotteistamisprosessia kokonaan. Tuotteistamisprosessista poisjäävät osat olivat tuotteen käsikirjoitus, tuotantosuunnitelma, tuotantokäsikirjoitus, tuotteen testaus ja arviointi. Tuotteistamisprosessi on kuvattuna tarkemmin liitteessä. (LIITE 5).

## 5 HAASTATTELUAINEISTON ANALYYSI

Teimme haastattelut toimintaohjeiden parantamisessa tarvittavan tiedon keräämiseksi. Opinnäytetyössämme käytimme aineiston analyysimenetelmänä sisällönanalyysiä.

Sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä, jota voidaan käyttää laadullisen tutkimuksen analysoinnissa. Sen lisäksi, että sisällönanalyysiä voi pitää yksittäisenä metodina, sitä voi pitää myös väljänä teoreettisena kehyksenä, joka voidaan liittää erilaisiin analyysikokonaisuuksiin. Sisällönanalyysin avulla voidaan tehdä monenlaista tutkimusta. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 93.)

Tutkimusote työssämme on induktiivinen, jolloin yksittäisistä havainnoista saadaan yleisiä merkityksiä. Laadullisessa tutkimuksessa kirjoittaminen on oleellista. Prosessin eri vaiheissa tutkimuksen vakuuttavuutta haetaan kirjoittamisella ja korjaamisella. (Hirsjärvi, ym. 2007, 260.)

Jaoin haastatteluaineiston siten, että molemmat tahoillaan purkivat auki käsin kirjoittamalla oman sähköisen nauhansa. Vastauksista poimimme pääkohdat jokaisen kysymyksen alle. Tässä vaiheessa molemmat tarkistivat toisen aikaansaannoksen ja tekivät omat huomionsa materiaalista. Huomiomme olivat melko yhteensopivia. Pelkistimme vielä vastauksia kirjoittaessamme pääkohdat puhtaaksi. Haastatteluaineiston avulla kehitimme yleisiä alakohdattaisia toimintaohjeita. Aineiston analyysistä esimerkkinä on LIITE 6. Aineiston analyysivaiheessa emme vielä muodostaneet toimintaohjeita, koska ne muodostuivat tuloksista ja aikaisemmista toimintaohjeista.

## 6 TULOKSET

Tuotteistamisprosessin tiedonkeruumenetelmänä käytimme haastattelua, jolla saimme tuotteen kehittämiseksi tarvittavaa tietoa. Haastattelutulosten avulla syvensimme aikaisempaa tietoa puuttumisesta alaikäisen nuoren alkoholin käyttöön, ja kehitimme yhtenäisemmät toimintaohjeet.

Haastattelutulokset esitämme suorasanaisesti, ja käytämme myös autenttisia lainauksia lisäämään luotettavuutta ja elävöittämään opinnäytetyötämme.

### 6.1 Haastattelutulokset

Kysyttäessä toimenkuvaa ja menettelytapaa puuttumisessa alaikäisen nuoren alkoholin käyttöön esille tulivat Varhaisen puuttumisen – malli, lastensuojeluilmoituksen teko, keskustelu, yhteistyö eri viranomaisten välillä ja haastattelu. Moraalikäsitys vaihteli hieman vastaajasta riippuen, mutta kanta alaikäisen alkoholin käyttöön oli kielteinen. Tämän työn kannalta tuli osittain turhaakin tietoa, koska tiedonantajat ymmärsivät moraalikysymyksen toisin, kuin oli ollut tarkoitus. Ilmoitusvelvollisuus toimii lastensuojelulain puitteissa. Ilmoitusvelvollisuus on kuitenkin parantanut työntekijöiden yhteistoimintaa ja toiminut työn apuvälineenä.

Vanhempien rooli kasvattajana korostui kysyttäessä nykyisten toimintaohjeiden ongelmista. Esimerkiksi vanhempien alkoholiongelma koettiin ristiriitaiseksi lastensuojeluilmoitusta tehdessä, koska vanhempien antama mahdollinen alkoholikasvatus jäisi kyseenalaiseksi. Salassapitovelvollisuus viranomaisten välillä koettiin joskus rajoittavana yhteistyön kannalta.

Toimintaohjeita tulisi kehittää viranomaisten välisen yhteistyön parantamiseksi palaverikäytännön elvyttämisellä. Sosiaalipäivystys olisi apukeino nuoren sijoittamiseksi akuutissa tilanteessa. Tiedonvälitys koululle koettiin tärkeäksi, mutta tiedon kululle täytyisi olla nuorelta lupa. Nuoren täytyy olla yhteistyössä mukana, että tiedon välitys eri viranomaisille mahdollistuu.

Viranomaisten mainitsemat yhteistyötahot ovat palveluoperaatio Saapas, poliisi, sosiaalitoimisto, poliisilaitoksen sosiaalityöntekijä, terveydenhuoltoviranomainen, koulut, A-klinikka, nuorisotyöntekijä ja lastenosasto.

### 6.1.1 Toimenkuva ja menettelytapa

Kysymyksellä yksi (1) halusimme selvittää, millainen on työntekijöiden toimenkuva alaikäisen nuoren alkoholin käyttöön puuttumisessa sekä menettelytapa tavatessa päihtynyt nuori. Poliisin edustajalta ja poliisilaitoksen sosiaalityöntekijältä emme kysyneet menettelytavasta. Poliisien ja sosiaalityöntekijöiden erilaisten toimenkuvien vuoksi haastattelemamme viranomaiset eivät toimineet päihtyneen nuoren kanssa.

*”Puututaan nuoren alkoholin käyttöön... nuori ihminen pyritään ottamaan keskusteluun, että kuinka näin on... ensimmäisestä kerrasta teemme päihdeilmoituksen eli yhteydenotto kotiin ja yhteydenotto sosiaalitoimeen...”*

*”... laajempi kartoitus elämäntilanteesta...”*

*”... meille jää haastattelu.”*

Vastauksista tuli ilmi, että aina pyritään puuttumaan alaikäisen nuoren alkoholin käyttöön. Pääkeinot puuttumisessa ovat nuoren kanssa keskusteleminen, elämäntilanteen laajemman kartoituksen tekeminen ja haastattelu.

### 6.1.2 Moraalikäsitys

Kysymyksen yksi (1) täydentävällä alakysymyksellä halusimme selvittää moraalikäsitystä puuttumisessa alaikäisen nuoren alkoholin käyttöön. Vastaukset olivat esimerkiksi seuraavalaisia:

*”Se kuuluu joittenki nuorten tiettyyn ikäluokkaan se alkoholinkäyttö, mutta sitähan me yritetään sitte valvoo ja paimentaa...”*

*”Jos se on ala-asteikänen, ni ebottomasti...”*

*”Aina pitää puuttua alaikäsen nuoren alkoholin käyttöön...”*

Haastateltavat pitivät puuttumista tärkeänä aina, kun kyseessä oli alaikäisen alkoholin käyttö. Haastateltavat eivät hyväksyneet alaikäisen alkoholin käyttöä, mutta alkoholikokeilut ymmärrettiin nuoruuteen kuuluvana ilmiönä.

### 6.1.3 Ilmoitusvelvollisuus

Kysymyksen yksi (1) kolmannella täydentävällä kysymyksellä selvitimme sitä, ohjaako ilmoitusvelvollisuus ammattilaisten toimintaa. Tähän kysymykseen ammattilaiset vastasivat esimerkiksi seuraavasti:

*”Nyt se on meillä ihan käytäntö, että kaikista pienistäki tapauksista menee sosiaaliviranomaisille tieto, ja he saa sitte ratkasta, että mitä toimenpiteitä se heille sitte aiheuttaa.”*

*”Lastensuojelulakiin kirjoitettu selkeä määritelmä, että aina kun tavataan alaikäinen, päihtynyt nuori, tehään ilmoitus.”*

*”Se on niinku hyvä muistutus ja ebottoman tärkeä... työn apuväline...”*

Lastensuojelulakiin perustuva ilmoitusvelvollisuus ohjasi haastateltavien toimintaa. Se koettiin tärkeäksi apuvälineeksi työssä.

### 6.1.4 Nykyisten toimintaohjeiden ongelmat

Kysymyksellä kaksi (2) halusimme selvittää, millaisia ongelmia nykyisissä toimintaohjeissa on ilmennyt. Vastaukset olivat esimerkiksi seuraavanlaisia:

*”Aika monesti näitten viranomaisten kanssa törmätään semmisiin salassapitoasioihin niinku heidän puoleltaan...”*

*”Tällä hetkellä ei oo semmosta paikkaa, minnekkä voitas me voitas tämä sitten viedä...”*

*”... että miten perhe reagoi siihen, kun heille tulee tällöinen tieto...”*

*”... se puute meillä on täällä, että meillä ei oo sosiaalipäivystystä...”*

*”... alle 18-vuotiaita, mut he asuu jo omillaan... että tehä heistä nyt sitte lastensuojeluviranomaisille ilmoitus, ku heidän äiti ja isä on kattonu, että he on jo niin aikuisia...”*

Selkeimmin esille tuli haastateltavien välinen salassapitovelvollisuuden noudattaminen, joka aiheuttaa ongelmia työn joustavuudelle. Myös sellaisen paikan puuttuminen, johon alaikäinen nuori voitaisiin viedä päihtyneenä, tuli vastauksista vahvasti esille.

#### 6.1.5 Toimintaohjeiden kehittämisideoita

Kysymyksellä kolme (3) halusimme selvittää toimintaohjeiden kehittämisideoita, jotta ohjeet palvelisivat paremmin kunkin alan ammattilaisia. Esimerkiksi seuraavia parannusehdotuksia tuli esille:

*”Yksi semmonen ratkaisu ois semmonen, että esimerkiksi ku tällä hetkellä ei oo sosiaaliviranomasella vielä sitä päivystystä... Siinä tulis sitte yks apu, että meillä olis mahdollisuus soittaa... Kun ne tulee yleensä virka-ajan ulkopuolella, illalla, yöllä, viikonloppuna.”*

*”... tällöinen eri viranomaisten... tapaaminen, että sen järjestäminen, että joku hoitaa sen, että se ei unohtuisi.”*

Kehittämisideoiksi haastateltavat esittivät sosiaalipäivystyksen järjestämistä ja yhteistyön parantamista eri viranomaisten välillä tiedon kulun ja yhteistapaamisten avulla. Salassapitovelvollisuuden tuomat ongelmat ratkeaisivat siten, että nuori olisi tiiviisti yhteistyössä mukana.



### 6.1.6 Yhteistyötahot

Kysymyksen kolme (3) täydentävällä kysymyksellä selvitettiin yhteistyötahoja. Seuraavat tahot mainittiin: perusopetus, palveluoperaatio Saapas, poliisi, sosiaalitoimisto, POMO-projekti, YAD (Youth Against Drugs)-järjestö, Peli – Pojat, Intotalo, teatteri, poliisilaitoksen sosiaalityöntekijä, terveydenhuoltoviranomainen, A-klinikka, nuorisotyöntekijä, koulukuraattorit, terapiapalvelut, lastenosasto ja koulut.

## 6.2 Tuotteistamisprosessin tulokset

Kehitimme käytössä olevia toimintaohjeita parempaan muotoon. Viranomaiset, jotka tekevät yhteistyötä puuttumisessa alaikäisen nuoren alkoholin käyttöön, tarvitsivat yhtenäisemmät toimintaohjeet yhteistyön sujumiseksi.

Keskeisiksi muutoksiksi toimintaohjeisiin tuli koulun ja viranomaistahojen yhteistyön huomiointi, sosiaalipäivystyksen tarve ja nuorisotyön ja sosiaalityöntekijän järjestämä keskusteluaika. Selkiytimme kaikkia osa-alueita (sosiaalityöntekijä, päivystyspoliklinikka, poliisi ja nuorisotyö) entisiin toimintaohjeisiin verrattuna. Yhdistimme joidenkin laatikoiden sisältöjä ja poistimme turhiksi katsomamme laatikot kokonaan. Lisäsimme myös tarpeen mukaan uusia osioita toimintaohjeisiin. Liitteenä on tuote eli toimintaohjeet, jossa harmaalla pohjalla ovat muokkaukset (LIITE 4).

## 7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimustehtävämme oli kehittää toimintaohjeita puuttumisesta nuoren alkoholin käyttöön Kajaanin nuorisotyölle, poliisille, lastensuojeluviranomaisille ja Kainuun keskussairaalle.

Voimassa olevissa toimintaohjeissa (LIITE 4) ilmenneet ongelmat oli kartoitettava, jotta pystyimme kehittämään toimivimmat ohjeet eri alojen ammattilaisille. Tarkoituksemme oli kehittää toimintaohjeita konkreettisella tasolla. Kehitysideoiden oli tultava työntekijöiltä itseltään.

Keskeisiksi asioiksi nousivat sosiaalipäivystyksen puuttuminen ja viranomaistahojen yhteistyön rajoitteet. Myös nuoren yhteistyökyky auttaa ongelmatilanteen selvittämisessä. Vanhempien toivottiin lisäävän kasvatuksellista otetta, koska viranomaiset eivät yksin pysty loppujen lopuksi paljoo vaikuttamaan lapsen ja nuoren alkoholin käyttöön.

Jos Kajaanissa olisi virka-ajan ulkopuolinen sosiaalipäivystys, olisi viranomaisilla helpompi keskittyä siihen työhön, joka heille kuuluu. Sosiaaliviranomainen on se viranomainen, joka jatkaa jokaisen nuoren kohdalla yksilökohtaista työskentelyä. Sosiaalipäivystyksen myötä olisi myös tila, johon viranomaiset voisivat päihtyneen nuoren toimittaa silloin, kun muuta sopivaa paikkaa ei ole.

Viranomaisten välistä yhteistyötä parannettaisiin säännöllisten palaverien ja tiedon välityksen kautta. Nuoren antaessa luvan tiedon välitykseen eri yhteistyötahoille helpottuu alkoholin käyttöön puuttuminen.

Sosiaali- ja terveysalan asiakastyössä moniammatillista yhteistyötä voidaan kuvata eri asiantuntijoiden työskentelynä, jossa pyritään huomioimaan asiakkaan kokonaistilanne. Eri asiantuntijoiden tiedot ja taidot integroidaan yhteen asiakaslähtöisesti yhteisessä tiedon prosessoinnissa. (Isoherranen 2005, 14.)

Kaikki tiedonantajat olivat selkeästi yhtä mieltä siitä, että alaikäisen alkoholin käyttöön puuttuminen on kaikissa tilanteissa perusteltua. Varhaisen puuttumisen malli Kainuussa tarkoittaa

alaikäisen päihteiden käyttöön puuttumista Kainuussa yhdenmukaisella tavalla. Keskeinen periaate on varhainen, nopea, riittävän tehokas ja aikuisten ja nuoren yhteistoimintaan velvoittava puuttuminen. Toimintamalli on eri tahojen yhteinen sopimus. (Terve Kainuu-projekti 1999, 35.)

Kehitimme jokaisen alan toimintaohjeita. Nuorisotyön ohjetta muutimme päihde- ja kotiin ilmoituksen osalta. Poliisin ohjetta muutimme päihteiden käytöstä tehtävän kirjallisen ilmoituksen ja huoltajiin tapahtuvan yhteydenoton osalta. Lisäsimme myös toiveen sosiaalipäivystyksen järjestämisestä, koska se ratkaisisi päihtyneen nuoren sijoitusongelman siinä tilanteessa, kun muuta paikkaa ei ole.

Sosiaalityöntekijän toimintaohjetta muutimme lastensuojeluilmoituksen osalta siten, että nuoren luvalla tehdään ilmoitus myös kouluun. Sosiaalityöntekijän ennen yksin järjestämä tilanteen kartoitus muuttui siten, että siihen osallistuu nuorisotyö silloin, kun he ovat tehneet nuoresta päihdeilmoituksen. Toive sosiaalipäivystyksestä ratkaisisi sosiaalityöntekijän puuttumisen alaikäisen nuoren alkoholin käyttöön virka-ajan ulkopuolella. Keskussairaalan päivystyspoliklinikan toimintaohjetta muutimme ilmoituksen teon osalta ja siten, että nuori on lupa päästää pois seurannasta vain luotettavan hakijan mukaan.

## 8 POHDINTA

Opinnäytetyömme palvelee moniammatillista yhteistyötä, jossa ovat mukana Kajaanin ammattikorkeakoulu, Kainuun keskussairaala, Kajaanin nuorisotyö, Kajaanin poliisi ja sosiaali-toimi. Tässä opinnäytetyössä moniammatillinen yhteistyö on tärkeää. Emme täysin päässeet alkuperäiseen tutkimustehtäväämme. Toimintaohjeita oli tarkoitus selkeyttää palvelemaan paremmin työelämän edustajia, mutta ne jäivät vielä hieman epäselviksi joiltakin osin. Opinnäytetyötä tehdessämme aineiston analyysi nousi suureksi osaksi työtä, vaikka analysoinnin olisi kuulunut olla toissijaisempaa. Koemme kuitenkin, että laaja aineisto parantaa kehitettyjen toimintaohjeiden luotettavuutta.

### 8.1 Luotettavuus

Tiedonantajat valitsimme toimeksiantajan suositusten perusteella. Mielestämme harkinnanvaraisuus parantaa opinnäytetyön luotettavuutta, koska teimme toimintaohjeet juuri tiettyjen työntekijöiden käyttöön. Toimeksiantaja ehdotti ryhmähaastattelua nuorisotyöntekijöille ja päivystyspoliklinikalle sekä yksilöhaastattelua poliisille ja sosiaalityöntekijälle.

Haastattelutilanteessa huomasimme, että tiedonantajien asenteelliset valmiudet eivät aina kohdanneet opinnäytetyön tarkoitusta. Tarkoituksemme oli tehdä opinnäytetyö nimenomaan palvelemaan työelämän edustajia. Myös tiedonantajien hierarkkinen epätasapaino saattoi olla heikentävä tekijä luotettavuudelle. Tiedonantajien meille antamia tietoja käytimme vain opinnäytetyön tekoon. Säilytimme ja hävitimme materiaalit asianmukaisesti, kun emme niitä enää tarvinnut.

Opinnäytetyötä tehdessämme olemme keskittyneet enemmän itse aineiston keruuseen kuin tuotteistamisprosessin eteenpäin viemiseen. Tämän takia osa prosessin vaiheista jäi tästä työstä pois. Tuotteistamisprosessissa on tärkeää huomioida siihen liittyvät eettiset kysymykset. Jotta prosessissa syntyvästä tuotteesta tulisi luotettava ja yhtenäinen, on tärkeää, että kaikkien osapuolten tarpeet ja kehitysideat selvitetään tarkasti.

Tuotteen soveltuvuutta aiottuun tarkoitukseensa kutsutaan käytettävyydeksi. Käytettävyydestä voidaan käyttää myös nimitystä toimivuus. Kun tuote on tarkoitukseensa sopiva, se antaa sen hyödyn, mitä siltä odotetaan. Tällöin tuote on käyttökelpoinen. (Tuotteen käytettävyys. <http://www2.uiah.fi/projects/metodi/068.htm>).

Tuotteen sisällön kehittäminen oli haasteellinen tehtävä. Eri viranomaisten välisen yhteistyön huomioiminen asetti vaatimuksia yhtenäisten toimintaohjeiden laatimiselle. Mietimme, kuinka saamme tehtyä toimintaohjeista ymmärrettävät työntekijöille. Myös tuotteen oikeellisuus ja toimivuus askarruttivat.

Haastattelukysymyksellä numero kaksi halusimme selvittää moraalikäsitystä juuri puuttumisessa alaikäisen nuoren alkoholin käyttöön. Tiedonantajien mielestä kysymys oli vaikeasti ymmärrettävä. Osa heistä ei tiennyt, kuinka suhtautua kysymykseen. Sisällön analyysi- vaiheessa huomasimmekin, että osa tiedonantajista ei vastannut kysymäämme asiaan, vaan he vastasivat yleisellä tasolla moraalikäsitukseen. Näin emme saaneet kysymykseen aivan sitä vastausta, mitä etsimme.

Haastattelukysymyksistä jätimme kysymättä toimenkuvasta ja menettelytavasta sellaisilta tiedonantajilta, jotka eivät työskentele päihtyneen nuoren kohtaamistilanteessa. Mielestämme tämä lisää tutkimuksen luotettavuutta, koska emme keränneet mahdollista virheellistä tietoa.

Aineiston purkuvaiheessa ongelmia aiheutti nauhan ajoittainen epäselvyys. Vaikka olimme pyrkineet minimoimaan mahdollisia häiriötekijöitä haastattelutilanteessa, työmme luotettavuuteen voivat vaikuttaa nauhalta kuuluneet hankalasti tulkittavat sanat.

Koska opinnäytetyön aihetta on aikaisemmin tutkittu vähän, oli vaikeaa löytää teorian tietoa tukemaan saamiamme johtopäätöksiä. Mielestämme tämä vaikuttaa opinnäytetyömme luotettavuuteen.

Olemme tehneet opinnäytetyötä aineiston keruusta lähtien omavalintaisesti lähes täysin ilman opettajan ohjausta. Tällä on suuri vaikutus koko prosessin luotettavuuteen. Työn loppuvaiheessa ymmärsimme vasta, kuinka tärkeää olisi ollut hakea enemmän opettajan ohjausta. Aineiston käsittelyn ja analysoinnin ajan olemme tehneet työtä sekä yhdessä että eri paik-

kakunnilla. Tuolloin ongelmatilanteissa olemme pystyneet turvautumaan vain toisiimme, jolloin asiantuntijanäkemykset puuttui.

## 8.2 Eettisyys

Tutkimuksen ja etiikan yhteys on molemminpuolinen. Tutkimuksen tulokset vaikuttavat eettisiin ratkaisuihin. Toisaalta eettiset kannat vaikuttavat tutkijan tieteellisessä työssä tekemiin ratkaisuihin. (Tuomi, ym. 2002, 122.)

Etiikka ja moraalit ovat työssämme vahvassa asemassa. Koska opinnäytetyössämme on kyse nuoren ihmisen alkoholin käyttöön puuttumisesta, halusimme tehdä eettisesti tarkkaa työtä. Viranomaisia koskeva salassapitovelvollisuus aiheuttaa eettisiä ongelmia puuttumisessa alakäisen nuoren alkoholin käyttöön. Esimerkiksi herkkyyden puuttua yksittäiseen alkoholikokeiluun voi vaihdella tilanteesta riippuen. Haastatteluissa tuli myös esille toimintaohjeiden kehittämissideoita, jotka eivät ole lastensuojelulain puitteissa mahdollisia toteuttaa.

Haastattelemamme ammattilaiset ovat asenne- ja käytöskasvatuksen esimerkkejä nuorille, jolloin eettiset ratkaisut ohjaavat vahvasti heidän työtään. Koska joillekin ammattialojen edustajille teimme yksilöhaastattelun, oli hyvin haasteellista saada salattua heidän henkilöllisyytensä.

Vasta opinnäytetyön loppuvaiheessa huomasimme, kuinka tärkeää olisi ollut opiskella tuotteistamisprosessi perusteellisemmin. Mallien oikeellisuus vaikuttaa kehitetyn tuotteen luotettavuuteen ja tuotteistamisprosessin eettisyyteen.

## 8.3 Jatkotutkimusaiheet

Jatkossa erittäin tärkeänä koemme selvittää, miten sosiaalipäivystyksen järjestäminen Kajaa- nissa mahdollistuisi. Päivystyksen tarve virka-ajan ulkopuolella tuli vahvasti ilmi tutkimuksemme.

Mielenkiintoisena tutkimuksen kohteena olisi, kuinka viranomaistahojen yhteistyöstä saataisiin toimivampaa ja sujuvampaa. Se mahdollistaisi tehokkaamman puuttumisen alaikäisen alkoholin käyttöön välittömästi ja jatkossa. Opinnäytetyössä ilmeni yhteistyöhön liittyviä ongelmia, esimerkiksi tiedon kulku. Tähän liittyvät vahvasti tietosuojan asettamat rajoitukset tiedon kululle viranomaisten välillä.

#### 8.4 Ammatillinen kasvu

Tutkimustiedon merkitys hoitotyössä on selkiytynyt opinnäytetyöprosessin myötä. Olemme oppineet laadullisen tutkimuksen ominaispiirteet. Tutkimusmenetelmänä haastattelututkimus on tullut tutuksi. Mielenkiintomme tutkimustyöhön on myös lisääntynyt. Voimme hyödyntää oppimaamme mahdollisissa tulevilla tutkimustöissä.

Opinnäytetyöprosessissa päihdetyön merkityksellisyys on korostunut. Lasten ja nuorten elämäntapatottumuksiin on tärkeää puuttua. Moniammatillisen yhteistyön merkitys on konkretisoitunut. Saimme paljon uutta tietoa eri ammattiryhmien työskentelystä nuoren kanssa. Vaikka kaikki saamamme tieto ei ole palvellut opinnäytetyötämme, voimme hyödyntää sitä kuitenkin tulevilla työ- ja opiskelutehtävissä.

## 9 HYÖDYNTÄMINEN

Esittelemme tuotteen eli toimintaohjeet opinnäytetyön valmistumisen jälkeen pitämällä opetustapahtuman yhteistyöhön osallistuneille työelämän edustajille. Tarkoituksena on konkretisoida ja selkeyttää sitä, miten työntekijät voivat uudistettuja toimintaohjeita hyödyntää.

Opinnäytetyö ja toimintaohjeet tulevat työn tilaajan käyttöön. Tilaaja voi tulevaisuudessa halutessaan levittää myös työn tuloksia.



## LÄHTEET

- Bäckman, T., Juntunen, L., ja Säippä A. 2006. Ensiaputaitojen ohjaaminen 2.-luokkalaisille lapsille toimintaradan avulla. Kajaanin ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.
- Gibran, K. 1987. Ajan virta. Hämeenlinna: Karisto.
- Heikkinen, M. 2006. Alaikäisen nuoren päihteiden käyttöön puuttuminen - Palveluoperaatio Saappaan osuus puuttumisessa. Kajaanin ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. Keuruu: Tammi.
- Hoffmann, D. 1996. Kasvatus ja moraalit. Teoksessa Pitkänen, P.(toim.). Kasvatuksen etiikka. Helsinki: Oy Edita Ab.
- Huoponen, K., Peltonen, H., Mustalampi, S., Koskinen-Ollonqvist, P. 2001. Päihteiden käytön ehkäisy. Helsinki: Stakes.
- Huovinen, H. & Virrankari, A. 2006. Varhaisnuorten elämäntavat – Draama päihdeinterventiona. Kajaanin ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.
- Isoherranen, K. 2005. Moniammatillinen yhteistyö. Vantaa: WSOY.
- Leskinen, M., Lassila, A., Kalamaa, A., Rytkölä, E. 2003. Perhekeskeisen huumetyön opas. Helsinki: Art-Print Oy.
- Mustalampi, S. 2001. Rajat ovat rakkautta. Kainuun lasten ja nuorten päihdetoimintastrategian toimeenpano kunnissa. Stakes. Aiheita 5/2001.
- Patronen, M., Syrjänen, E. 2005. Varhaisnuorten elämäntavat – Kysely varhaisnuorten elämäntavoista ja suhtautumisesta päihteisiin Kajaanin keskuskoulun- ja Kostamuksen Litzi-koulun 5.-6.-luokkalaisille. Kajaanin ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Petrovic, J. 2006. Kiintiöpakolaisten kokemuksia suomalaisesta terveydenhuollosta. Kajaanin ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Saarelainen, R., Stengård, E., & Vuori-Kemilä, A., 2001. Mielenterveys- ja päihdetyö: yhteistyötä ja kumppanuutta. Porvoo: WSOY.

Terve Kainuu -projekti. 1999. Rajat ovat rakkautta. Kajaani: Terve Kainuu -projekti.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Tammi.

Väisänen, H. 2006. ”Tulihan sitä vähän kokeiltua rajojaan kun pääsi kotoa pois” -KAO:n asuntoloissa asuvien päihteiden käyttö. Kajaanin ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Wollstén, A. (toim.). 2005. Uusi lakikirja. Lainvoima/Multikustannus Oy.

## SÄHKÖISET LÄHTEET

Ajantasainen lainsäädäntö. Saatavilla: [www.finlex.fi](http://www.finlex.fi) (Luettu: 11.12.2006).

Alkoholi. Saatavilla: [http://www.sttv.fi/alkoholi\\_main.htm](http://www.sttv.fi/alkoholi_main.htm) (Luettu: 12.12.2006).

Alkoholilaki. Saatavilla: <http://www.finlex.fi> (Luettu 11.12.2006).

ESPAD. Saatavilla: [www.stakes.fi](http://www.stakes.fi) (Luettu 14.11.2007).

Etiikka ja moraalit. Saatavilla: <http://www.oph.fi/etalukio/opiskelumodulit/uskonto/kurs-si2/www1.html> (Luettu 14.11.2007).

Järjestyslaki. Saatavilla: <http://www.finlex.fi> (Luettu 11.12.2006).

Kouluterveyskysely 2005. Työpapereita -sarja. Stakes. Saatavilla: [www.stakes.fi](http://www.stakes.fi) (Luettu 14.11.2007).

Lastensuojelulaki. Saatavilla: <http://www.finlex.fi> (Luettu 29.10.2007).

Mallintaminen. Saatavilla: [www.sosiaalikallega.fi/mallintaminen/](http://www.sosiaalikallega.fi/mallintaminen/) (Luettu: 14.11.2007).

Nuoriin kohdistuvan ehkäisevän päihdetyön teoreettisia malleja ja niiden aihioita Kainuussa ja Ylä-Savossa. Saatavilla: [www.huumereitiltahoitoketjuun.fi/kainuu/tausta](http://www.huumereitiltahoitoketjuun.fi/kainuu/tausta) (Luettu: 14.11.2007).

Nuorisolaki. Saatavilla: <http://www.finlex.fi> (Luettu 11.12.2006).

Poliisilaki. Saatavilla: <http://www.finlex.fi> (Luettu 11.12.2006).

Suomen ASH ry. Saatavilla: [http://www.suomenash.fi/sivu.php?artikkeli\\_id=41](http://www.suomenash.fi/sivu.php?artikkeli_id=41) (Luettu: 11.12.2006).

Terve Kainuu – terveydenedistämishanke. Saatavilla: <http://www.hph.tutka.net/projektit/kass1.htm> (Luettu: 14.11.2007).

Tuotteen käytettävyys. Saatavilla: <http://www2.uiah.fi/projects/metodi/068.htm> (Luettu: 14.11.2007).

Työprosessien mallintaminen. Saatavilla: [www.sosiaalikallega.fi/mallintaminen/](http://www.sosiaalikallega.fi/mallintaminen/) (Luettu 14.11.2007).

## LIITTEET

Toimeksiantosopimus 1

Huumereitiltä hoitoketjuun –toimintamallin etusivu 2

Haastattelukysymykset 3

Alkuperäiset toimintaohjeet 4/1 - 4/4 + Muokatut toimintaohjeet 4/5 - 4/8

Tuotteistamisprosessi 5

Esimerkki aineiston analyysistä 6



**TOIMEKSIANTOSOPIMUS  
OPINNÄYTETYÖT**

Päiväys  
20.2.2007

**TOIMEKSIANTOSOPIMUS OPISKELIJATYÖNÄ TEHTÄVISTÄ OPINNÄYTETÖISTÄ**

**TOIMEKSIANTAJAN TIEDOT**

Toimeksiantaja	Kajaanin nuorisotoimi
Osoite ja puhelinnumero	Kalliokatu 8, 87100 Kajaani p.
Työn ohjaaja toimeksiantajan puolelta	Nuorisotyöntekijä Seppo Jonninen

**TOIMEKSIANNON KUVAUS**

Toimeksiannon kuvaus (mahdollinen liite, projek- tikuvaus vms)	Toimintaohjeiden tuottaminen puuttumisessa alaikäisen nuoren alkoholin käyttöön eri alojen työntekijöitä palveleviksi.
Aikataulu	1.2.-30.11.2007
Kustannusarvio ja kustan- nusvastuu	Ks. kohdat myöhemmin
Lopputuotoksen muoto	Opinnäytetyö, toimintaohjeet ja opetustapahtuma

**TOIMEKSIANNON TEKIJÄT KAJAANIN AMMATTIKORKEAKOULUSSA**

Toimeksiannon tekijät ja yhteystiedot (opiskelijat)	Johanna Korkatti (sth4sbjohannak@kajak.fi p. 044-0150018) Milla Palm (sth4sbmillap@kajak.fi p. 044-3420671)
Toimeksiannon ohjaaja Kajaanin amk:ssa	Yliopettaja Maija-Liisa Laitinen
Työstä tehdään	<input checked="" type="checkbox"/> opinnäytetyö <input type="checkbox"/> muu, mikä

*Johanna Korkatti*  
*Milla Palm*  
Tekijöiden allekirjoitukset

*Mari Niemi*  
Toimeksiantajan allekirjoitus  
**MARI NIEMI**  
**REHTORI**  
**TULOSALUEEN JOHTAJA**

**HYVINVOINTI**  
Sairaanhoitajakoulutus  
Terveystieteiden koulutus  
PL 52, (Kuntopolku 4)  
87101 Kajaani  
Puh. (08) 6189 9612  
Faksi (08) 6189 9620

**PALVELUT**  
Restonomikoulutus  
PL 52, (Kuntopolku 3)  
87101 Kajaani  
Puh. (08) 6189 9610  
Faksi (08) 6189 9620

**PALVELUT**  
Tradenomikoulutus  
PL 52, (Kuntokatu 5)  
87101 Kajaani  
Puh. (08) 6189 9454  
Faksi (08) 6189 9424

**TEKNOLOGIA**  
Insinöörikoulutus  
PL 52, (Kuntokatu 5)  
87101 Kajaani  
Puh. (08) 6189 9611  
Faksi (08) 6189 9620

## TOIMEKSIANNON KUVAUS

<b>Tavoitteet</b> Toimeksiantajan kannalta	Saada tietoa eri yhteistyötahojen toimenkuvista puuttumisessa alaikäisen nuoren alkoholin käyttöön sekä tietoa toimintaohjeiden parantamisesta. Toimeksiantaja saa valmiin opinnäytetyön käyttöönsä.	
Opiskelijoiden oppimisen kannalta	Opinnäytetyön aihe tukee suuntautumisvaihtoehtoaamme, mielenterveytyötä. Päihdeongelmat liittyvät usein mielenterveysongelmiin. Opinnäytetyöprosessin kautta opimme tuotteistamisprosessin ja tutkimusprosessin eri vaiheet.	
<b>Keskeiset tuotokset</b> (raportit, suunnitelmat, tuotteet, esitteet, tietokoneohjelmat, tilaisuudet yms.)	Opinnäytetyö, toimintaohjeet nuorisotoimelle ja yhteistyökumppaneille sekä opetustapahtuma nuorisotyöntekijöille	
<b>Sovitut kokoukset ja raportoinnit</b>	Ohjauspalaverit erikseen sovittuina aikoina ohjaajien kanssa	
<b>Projektin resurssit</b>	Toimeksiantajalle tulevien valmiiden töiden ja tuotosten painokulut	
1. Toimeksiantaja		
2. Opiskelijat	Työpanos ja ajallinen resurssi sekä materiaalikulut	
3. Ammattikorkeakoulun ohjausresurssit	Ohjaajan aikaresurssi	
<b>Kustannusarvio ja kustannusvastuu</b> Materiaalit Laitekustannukset Opiskelijoiden palkkiot Ohjaavan opettajan palkkiot Matkakustannukset Muut	Arvio Materiaalit: monistuskulut ja kopiointikulut	Vastuu Ks. edellinen kohta
<b>Muuta</b> Luottamuksellisuus Tekijänoikeudet Laskutus	Julkinen	

Sopimuksessa noudatetaan Kajaanin ammattikorkeakoulun vakioehtoja opiskelijatyönä tehtävistä toimeksiannoista.

**HYVINVOINTI**  
Sairaanhoidtajakoulutus  
Terveydenhoitajakoulutus  
PL 52, (Ketunpolku 4)  
87101 Kajaani  
Puh. (08) 6189 9612  
Faksi (08) 6189 9620

**PALVELUT**  
Restonomikoulutus  
PL 52, (Ketunpolku 3)  
87101 Kajaani  
Puh. (08) 6189 9610  
Faksi (08) 6189 9620

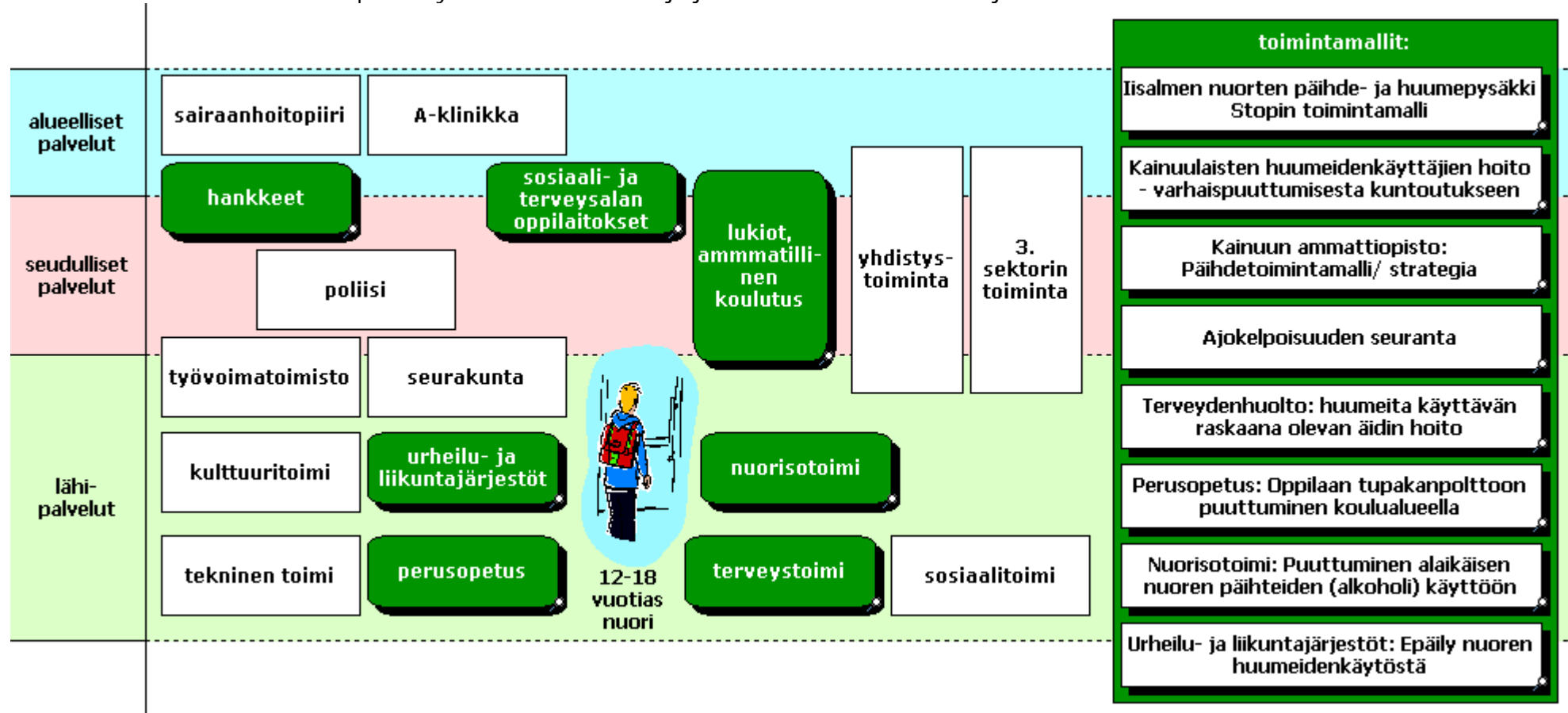
**PALVELUT**  
Tradenomikoulutus  
PL 52, (Kuntokatu 5)  
87101 Kajaani  
Puh. (08) 6189 9454  
Faksi (08) 6189 9424

**TEKNOLOGIA**  
Insinöörikkoulutus  
PL 52, (Kuntokatu 5)  
87101 Kajaani  
Puh. (08) 6189 9611  
Faksi (08) 6189 9620

## Nuoriin kohdistuvan ehkäisevän päihdetyön teoreettisia malleja ja niiden aiheita Kainuussa ja Ylä-Savossa

[Etusivulle](#) [Prosessit](#) [Organisaatiot](#) [Tietoelementit](#)

Nuoriin kohdistuvan ehkäisevän päihdetyön teoreettisia malleja ja niiden aiheita Kainuussa ja Ylä-Savossa



Kuvaus:

Yhteyshenkilö: Yliopettaja Maija-Liisa Laitinen, Kajaanin ammattikorkeakoulu, hyvinvointiala  
Lehtori Raija Pulkkinen, Savonia -ammattikorkeakoulu, Iisalmi

## HAASTATTELUKYSYMYKSET

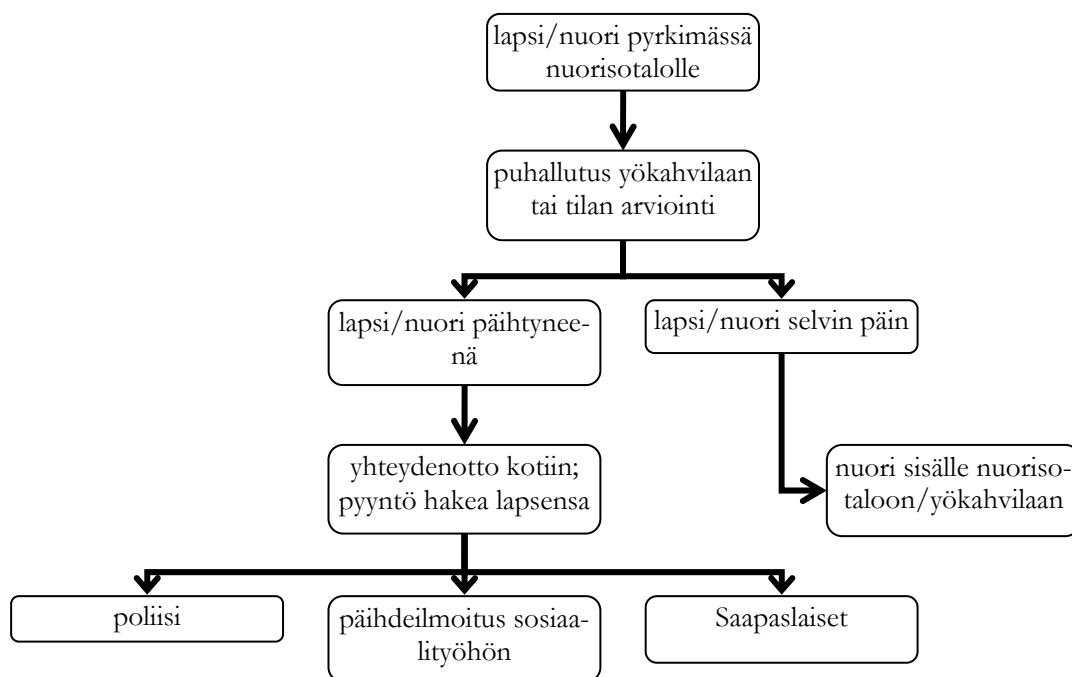
1. Millainen on toimenkuvasi puuttumisessa alaikäisen nuoren alkoholin käyttöön?
  - Miten menettelet tavatessasi päihtyneen alaikäisen nuoren Wanhalla vesilaitoksella/ päivystyspoliklinikalla/ ?
  - Mikä on moraalikäsityksesi puuttumisessa alaikäisen nuoren alkoholin käyttöön?
  - Miten ilmoitusvelvollisuus ohjaa toimintaasi?
2. Mitä ongelmia nykyisissä toimintaohjeissa on ilmennyt?
3. Miten kehittäisit toimintaohjeita palvelemaan paremmin oman alasi ammattilaisia?
  - Minkä tahojen kanssa toimit hyödyntäessäsi monialaista yhteistyötä?



## ALKUPERÄISET TOIMINTAOHJEET

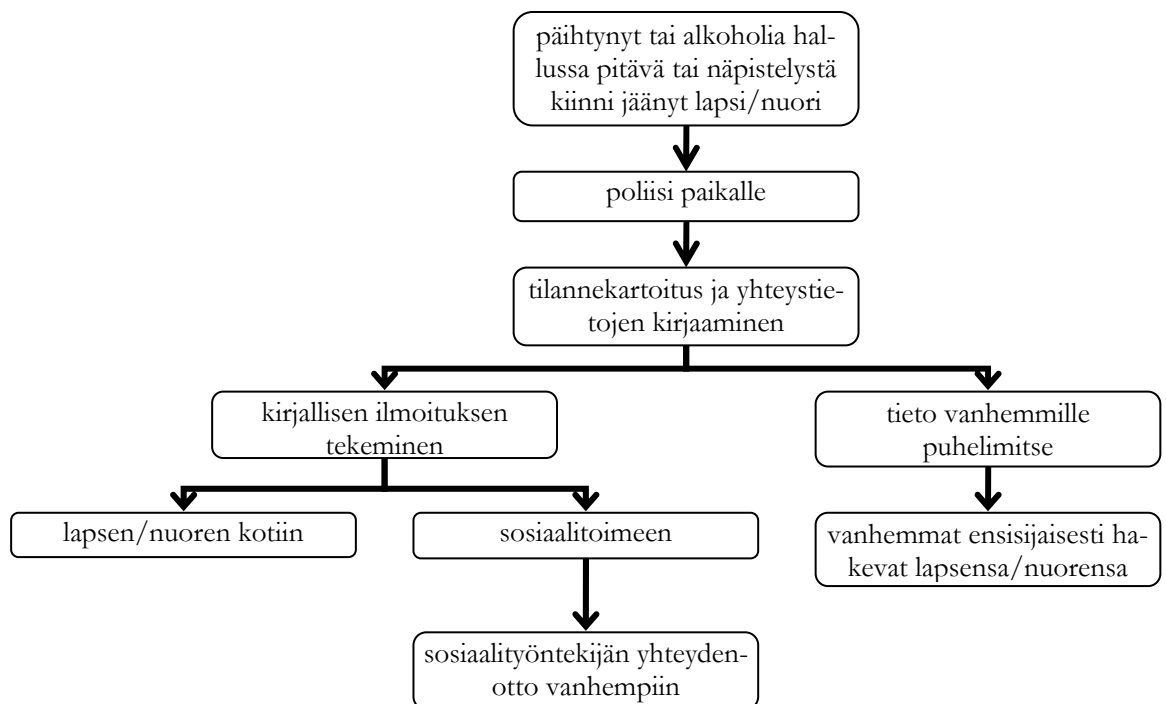
## NUORISOTYÖN TOIMINTA ALLE 18-VUOTIAIDEN PÄIHTEIDEN KÄYTÖN SUHTEEN

- kaupungin nuorisotalojen toiminta (Honkkari, Lohtaja, Kuurna ja Wanha vesilaitos) on päihteetöntä
- alaikäisen pyrkiessä päihtyneenä nuorisotalolle, häntä ei voida ottaa mukaan toimintaan
- Wanhalla vesilaitoksella pidettävissä yökahviloissa ja nuorisotaloilla järjestettävissä discoissa puhallutetaan kaikki sisäänpyrkijät (puhaltaminen on vapaaehtoista, mutta sisäänpääsyn edellytys)
- päihtyneiden nuorten pyrkiessä sisään otetaan mahdollisuuksien mukaan yhteys kotiin
- tarpeen vaatiessa tehdään yhteistyötä seurakunnan Saappaan kanssa siten, että he tarjoavat omaa toimintaansa vaihtoehdoksi tai vievät nuoren kotiin, myös poliisiin voidaan turvautua epäselvissä tilanteissa



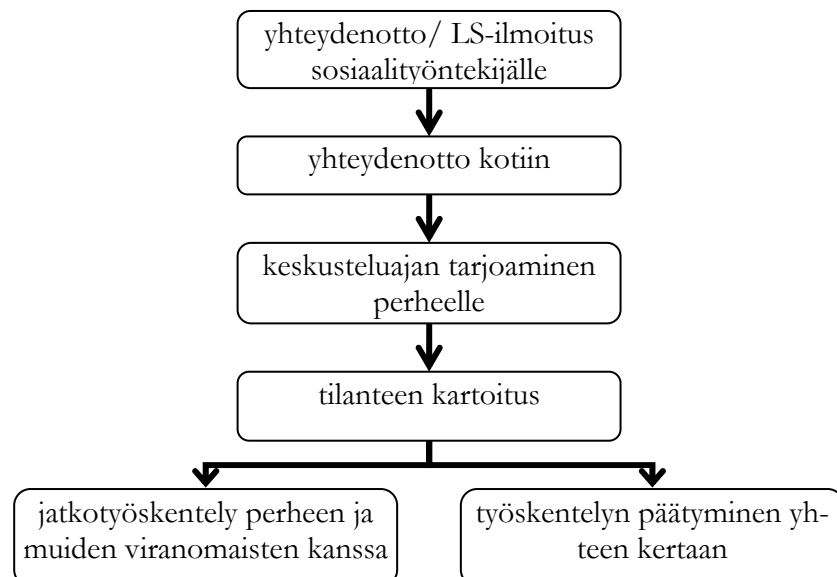
## POLIISIN TOIMINTA ALLE 18-VUOTIAAN KANSSA LIITTYEN PÄIHTEISIIN JA NÄPISTYKSIIN

- poliisin tavatessa alaikäisen päihtyneen tai alaikäisen hallusta alkoholia, poliisi takavarikoi poliisi alkoholin ja vie lapsen/nuoren poliisiasemalle tarkempia yhteistietoja varten
- lapsen/nuoren vanhempia yritetään tavoittaa poliisin toimesta
- ensisijaisesti lapsen/nuoren vanhemmat hakevat alaikäisensä, vanhempien ollessa estyneinä voi poliisi kuljettaa lapsen/nuoren kotiin
- poliisi tekee aina alle 18-vuotiaista päihtyneistä tai alkoholia hallussa pitäneistä kirjallisen ilmoituksen vanhemmille sekä sosiaalitoimeen, josta otetaan myös yhteys vanhempiin
- alaikäisten näpistystapauksissa lapsen/nuoren jäätyä kiinni, liikkeenharjoittaja ottaa yhteyden poliisiin
- poliisi kirjaa alaikäisestä tarvittavat yhteystiedot sekä ottaa yhteyden vanhempiin
- poliisi tekee alle 18-vuotiaasta näpistelijästä myös kirjallisen ilmoituksen kotiin sekä sosiaalitoimeen, josta otetaan yhteys vanhempiin



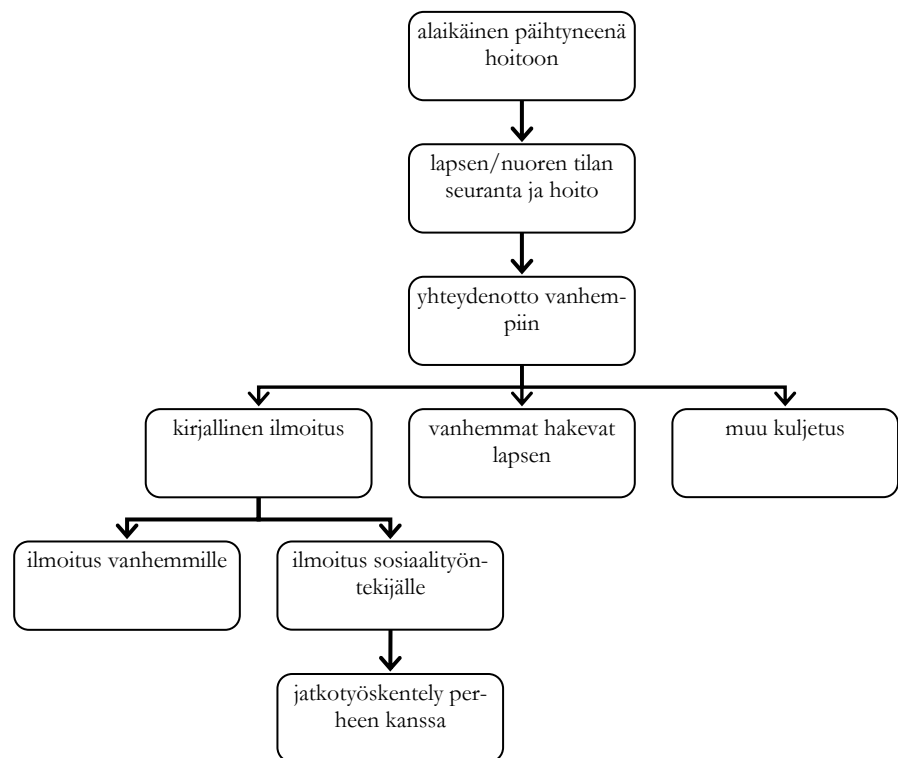
## SOSIAALITYÖNTEKIJÄN TOIMINTA ALLE 18-VUOTIAIDEN PÄIHITYMYS- JA NÄPISTELYTAPAUKSISSA

- kun sosiaalityöntekijä saa yhteydenoton koululta, poliisilta, seurakunnalta, nuorisotoimelta, terveydenhuollosta jne. alaikäisen päihtyneenä olemisesta tai näpistelystä: LASTENSUOJELUILMOITUS
- viranomaisten LS-ilmoitus on aina **yhteistyöpyyntö** sosiaaliviranomaisille, jotka yhdessä ilmoittaneen tahon kanssa miettivät, miten asiassa edetään
- kirjallisen tai suullisen ilmoituksen saadessaan sosiaalityöntekijä ottaa yhteyttä alaikäisen vanhempiin ja tarjoaa keskustelumahdollisuutta vanhemmille yhdessä lapsen/nuoren kanssa
- keskustelussa alaikäisen ja hänen vanhempiensa kanssa sosiaalityöntekijä kartoittaa tapahtuneen ja perheen suhtautumisen lapsen/nuoren päihteiden käyttöön tai näpistelyyn
- mikäli tilanne vaatii lisäselvityksiä ja suunnitelmallisempaa työskentelyä perheen kanssa, jatketaan tapaamisia useamman kerran, muutoin riittää yksi keskustelukerta



TERVEYDENHUOLLON/ KASSIN TOIMINTA ALLE 18- VUOTIAIDEN PÄIH-  
TYMYSTAPAUKSISSA

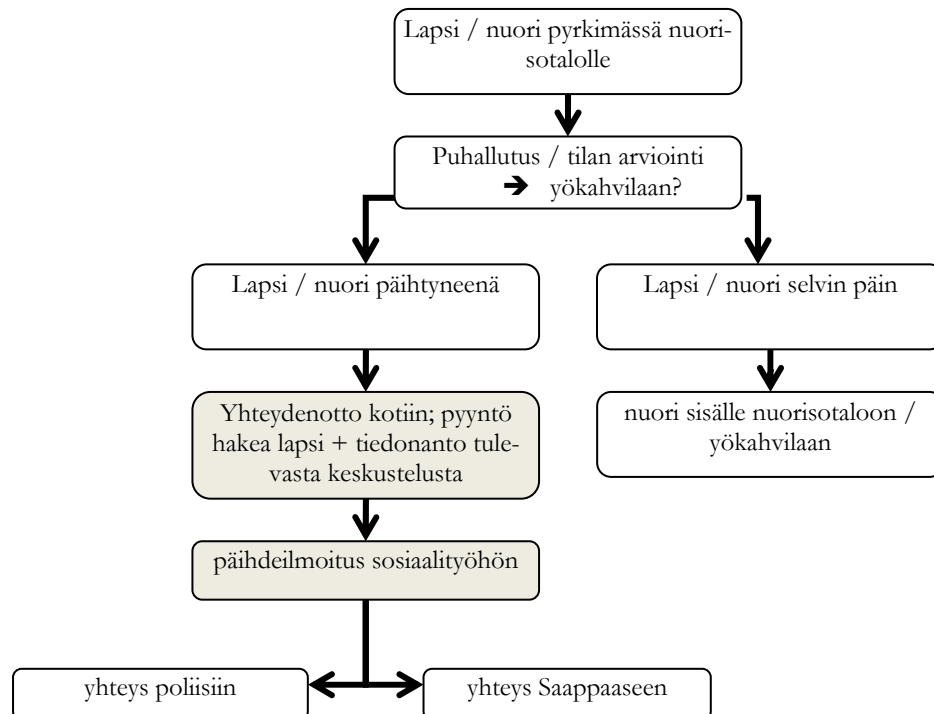
- alaikäisen tullessa päihtyneenä terveydenhuollon/KASSin potilaaksi, lapsi/nuori saa tarvitsemansa hoidon ja seurannan
- alaikäiseltä otetaan yhteys- ja muut tiedot sekä vanhempiin pyritään ottamaan yhteys puhelimitse
- vanhemmat hakevat ensisijaisesti alaikäisen kotiin, kaikista alle 18-vuotiaista KASSin päihtyneenä olleista potilaista tehdään kirjallinen ilmoitus sekä lapsen/nuoren vanhemmille että sosiaalitoimeen



## MUOKATUT TOIMINTAOHJEET

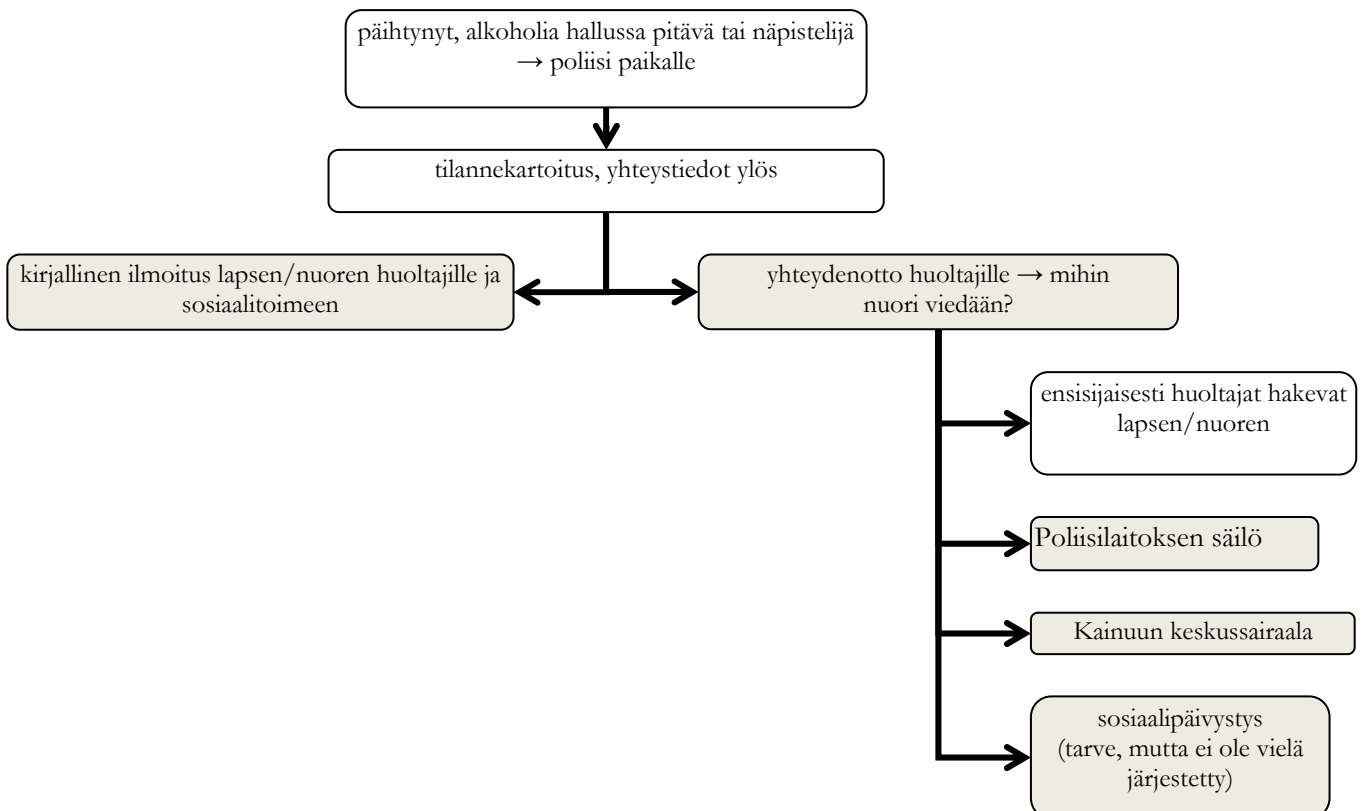
## NUORISOTYÖ: PUUTTUMINEN ALAIKÄISEN NUOREN ALKOHOLIN KÄYTTÖÖN (HARMAALLA POHJALLA MUUTOKSET ENTISIIN OHJEISIIN)

- Kaupungin nuorisotalojen toiminta (Honkkari, Lohtaja, Kuurna ja Wanhavesilaitos) on päihteetöntä
- Wanhalla vesilaitoksella pidettävissä yökahviloissa ja nuorisotaloilla järjestettävissä discoissa puhallutetaan kaikki sisään pyrkijät (puhaltaminen on vapaaehtoista, mutta sisäänpääsyn edellytys)
- päihtynyttä alaikäistä ei oteta mukaan nuorisotalon toimintaan
- päihtyneiden nuorten pyrkiessä sisään otetaan mahdollisuuksien mukaan yhteys kotiin
- tarvittaessa yhteys poliisiin
- tarpeen vaatiessa tehdään yhteistyötä seurakunnan Saappaan kanssa siten, että he tarjoavat omaa toimintaansa vaihtoehdoksi tai vievät nuoren kotiin



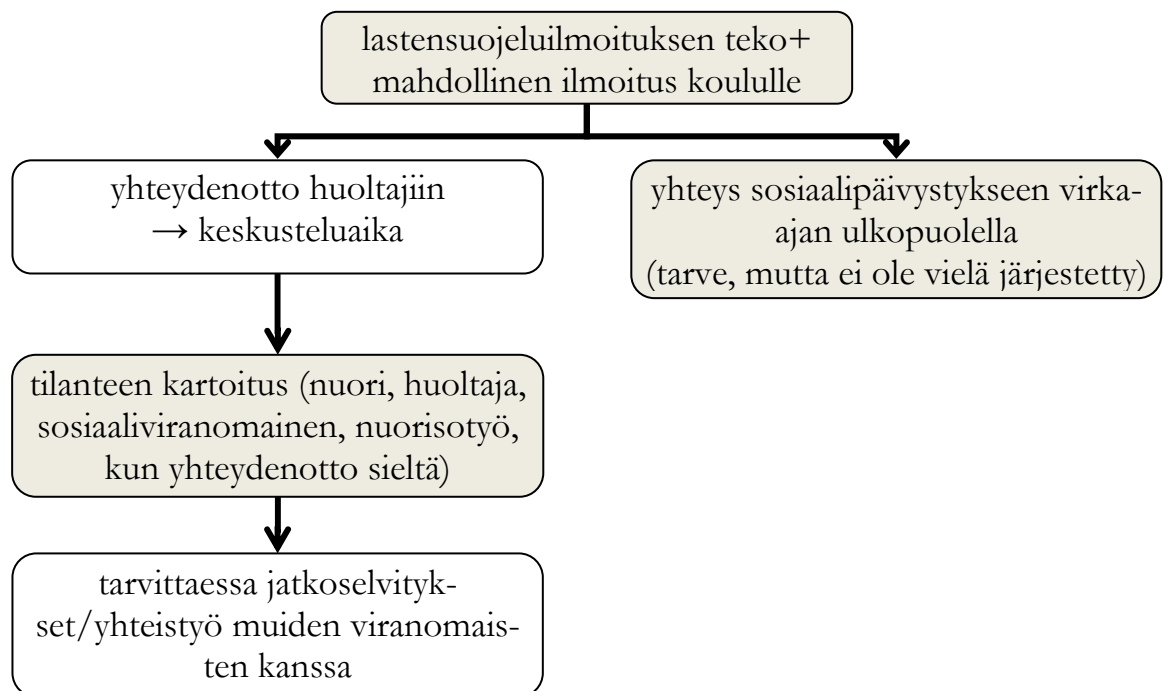
POLIISIN TOIMINTA ALAIKÄISEN ALKOHOLIN KÄYTTÖÖN JA NÄPISTYKSIIN LIITTYEN (HARMAALLA POHJALLA MUUTOKSET ENTISIIN OHJEISIIN)

- poliisin tavatessa alaikäisen päihtyneenä tai alaikäisen hallusta alkoholia, takavarikoi poliisi alkoholin ja lapsen/nuoren poliisiasemalle tarkempien yhteystietojen ottamista varten
- yritetään tavoittaa lapsen/nuoren huoltajat
- ensisijaisesti huoltajat hakevat lapsen/nuoren, jos he estyvät poliisi voi kuljettaa lapsen/nuoren kotiin
- alaikäisistä päihtyneistä tai alkoholia hallussa pitäneistä kirjallinen ilmoitus vanhemmille ja sosiaalitoimeen
- alaikäisen nuoren näpistystapauksessa poliisi kirjaa tarvittavat yhteystiedot nuoresta ja ottaa yhteyden vanhempiin
- kirjallisen ilmoituksen tekeminen huoltajille ja sosiaalitoimeen



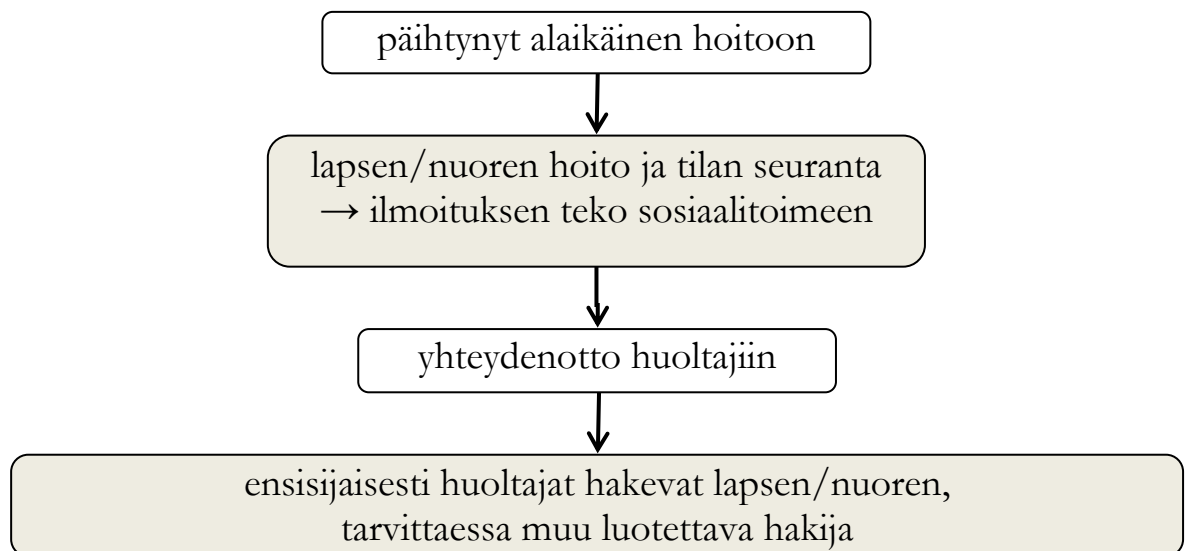
## SOSIAALITYÖNTEKIJÄN TOIMINTA ALAIKÄISEN PÄIHITYMYS- JA NÄPISTELYTAPAUKSISSA

- lastensuojeluilmoituksen teko alaikäisestä päihtyneestä tai alaikäisestä näpistelijästä (taustalla yht.otto koululta, poliisilta, seurakunnalta, nuorisotyöltä, terveydenhuollosta)
- tapaaminen ilmoittaneen tahon kanssa, mietitään, kuinka asiassa edetään → mahdollisuuksien mukaan ilmoitus koululle (nuoren luvalla)
- yhteydenotto alaikäisen huoltajiin, keskusteluajan sopiminen
- keskustelussa huoltajat, lapsi ja sosiaalityöntekijä kartoittavat yhdessä tilanteen (jos yhteydenotto tulee nuorisotyöstä → nuorisotyö mukaan)
- tarpeen mukaan jatkoselvitykset ja suunnitelmallisempi työskentely perheen kanssa (tapaamiset, keskustelut), mahdollisuus yhteistyöhön myös muiden viranomaisten kanssa



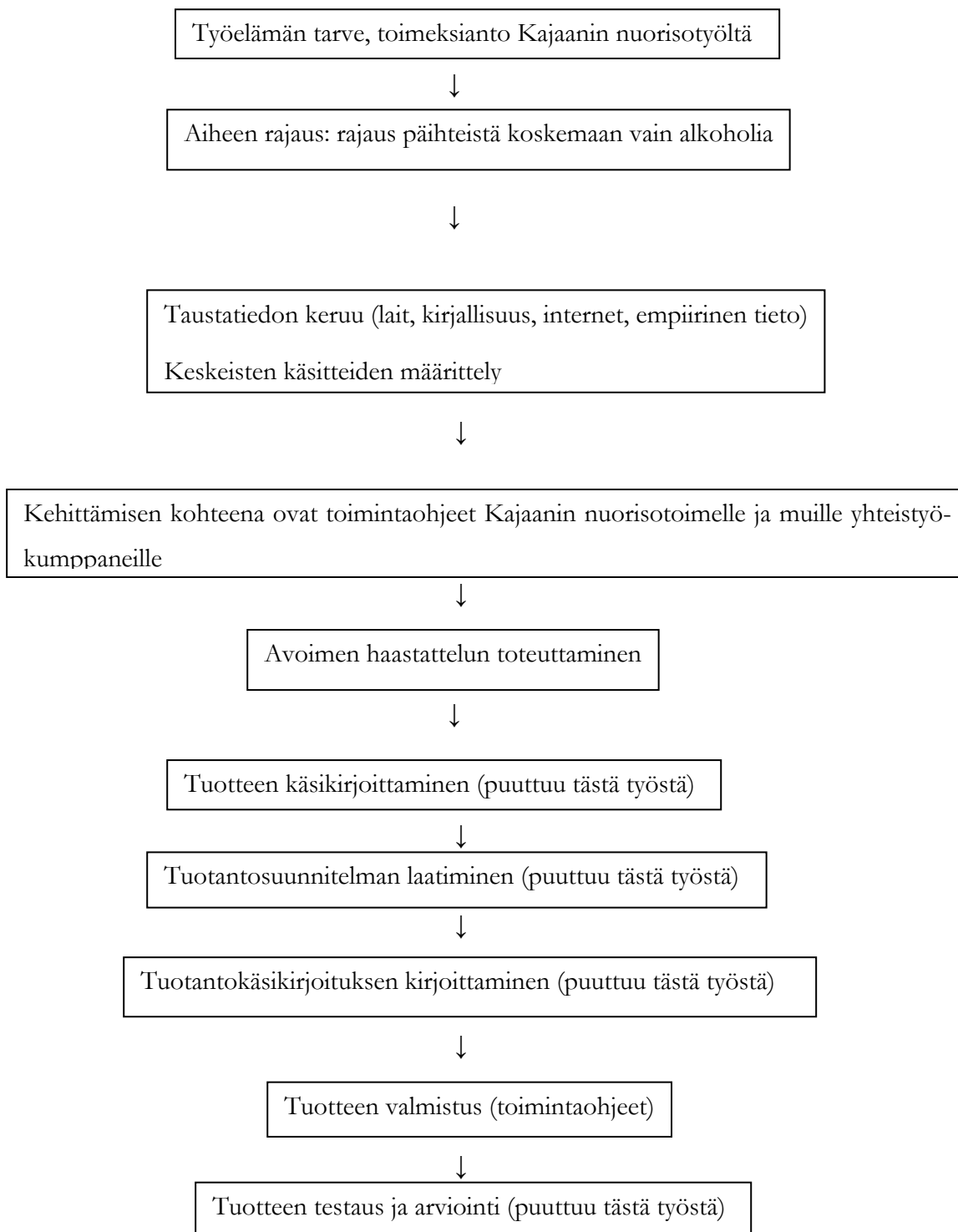
KAINUUN KESKUSSAIRAALAN TOIMINTA ALAIKÄISEN PÄIHITYMYSTAPA-  
UKSISSA (HARMAALLA POHJALLA MUUTOKSET ENTISIIN OHJEISIIN)

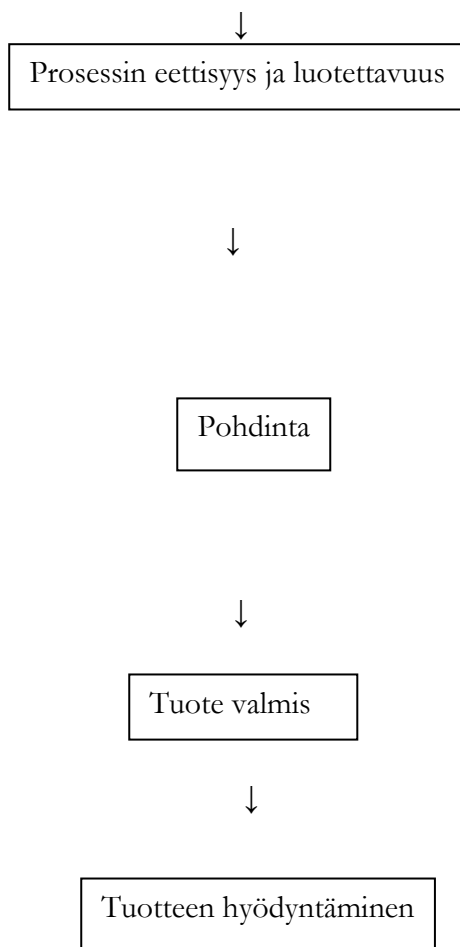
- tarvittava hoito ja seuranta alaikäiselle päihtyneelle ja ilmoituksen teko sosiaalitoimeen
- yhteydenotto huoltajiin
- ensisijaisesti huoltajat hakevat alaikäisen kotiin, mikäli huoltajia ei tavoiteta luotettava hakija noutaa





## TUOTTEISTAMISPROSESSI





## ESIMERKKI AINEISTON ANALYYSISTÄ

## ESIMERKKI AUTENTTISESTA TEKSTISTÄ

”mehän tullaan samanlaiseen tilanteeseen, tämä nyt ei liity päihteisiin, mutta kuuluu kuitenkin käsi käessä, on tämmönen, että siellä on meillä voi olla kotihälytyksellä, missä joututaan ottamaan molemmat vanhemmat vaikka säilöön. Ja 13-vuotias tai jopa 10-vuotias sitte jäis sinne kotia yksin, joka ei oo mahdollista, niin tällä hetkellä ei oo semmosta paikkaa, minnekä me voitais tämähän sitten viiä. Siinä on niinku semmonen ongelma, että yksi semmonen ratkaisu ois semmonen, että esimerkiksi ku tällä hetkellä ei oo sosiaaliviranomaisella vielä sitä päivystystä, niin nehan ei vielä Kaajaan sitä saa, siitä puuttuu se lakitausta,

## ALAKATEGORIAT

- vanhemmat säilöön, lapsi jää kotiin yksin
- ei ole paikkaa, minne voitaisiin nuori viedä
- ei ole sosiaalipäivystystä

## YLÄKATEGORIAT

mutta se varmasti tulee vähän myöhemmin, ja ehkä se sitte laitetaan se päivystys, niin siinä tulis sitte yks apu, että meillä ois mahdollisuus soittaa sitte sosiaaliviranomaiselle. Kun ne tapaukset tulee yleensä virka-ajan ulkopuolella, illalla, yöllä, viikonloppuna. Niin saatais sitte yhteys sosiaaliviranomaiseen tai jos ei saaha, niin sitte tämmönen akuutimpi, vois sopia esimerkiksi päivystyksen kanssa, että he vois ottaa tämmösen nuoren huostaansa vai oisko se sitten se kriisiosasto... Että se ois niinku minun mielestä semmonen tärkeä yhteistyö tällä hetkellä, koska sitä sosiaalipäivystystä odotellaan...”

→ sosiaalipäivystyksestä apu ja mahdollisuus

→ tapaukset yleensä virka-ajan ulkopuolella

→ yhteys sosiaaliviranomaiseen

→ virka-ajan ulkopuolella olevan sosiaalipäivystyksen järjestäminen

→ akuutti tilanne sovitaan päivystyksen kanssa

→ sosiaalipäivystyksen odottelu

